

Vrouwenemancipatie volgens het Nederlandse publiek:

Inzichten uit de World Values Survey 2026

Mark Boukes, *Universiteit van Amsterdam*

Quita Muis, *Tilburg University*

Norah Schulten, *Universiteit van Amsterdam*

Liza Mügge, *Universiteit van Amsterdam*

September 2026

De dataverzameling voor dit onderzoek en de Nederlandse deelname aan de World Values Survey (Wave 8) zijn gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en ODISSEI (Open Data Infrastructure for Social Science and Economic Innovations). Dit rapport is opgesteld met subsidie van het Ministerie van OCW. De resultaten en conclusies van het rapport zijn onafhankelijk tot stand gekomen, zonder inhoudelijke betrokkenheid van de financiers.

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Introductie.....	6
2. Genderideologieën	7
2.1 Trends in genderideologieën	7
2.2 Groepsverschillen in genderideologieën.....	8
2.3 Een groeiende gendergap onder jongere mensen?.....	9
3. Methode.....	11
3.1 Over de World Values Survey	11
3.2 Steekproef.....	11
3.3 Weging.....	12
3.4 Metingen.....	12
3.4.1 <i>Afhankelijke variabelen: Opinie t.o.v. vrouwenemancipatie</i>	13
3.4.2 <i>Onafhankelijke variabelen: Voorspellers van publieke opinie</i>	14
3.5 Overzicht van respondentenkenmerken	16
3.6 Statistische analyses	17
4. Resultaten	18
4.1 Kennis (opleiding)	18
4.2 Werk (recht op baan)	20
4.3 Werk (capaciteiten).....	22
4.4 Politieke macht	24
4.5 Werk (verdienen).....	26
4.6 Werk en moederschap (tijd).....	28
4.7 Abortus (reproductieve rechten)	30
4.8 Geweld in huiselijke sfeer.....	32
4.9 Gevoelens van (on)veiligheid.....	34
5. Conclusie	35
6. Literatuur.....	38

Samenvatting

Na deze samenvatting en een bespreking van de bestaande kennis worden de gedetailleerde resultaten voor acht opinie-dimensies van vrouwenemancipatie gepresenteerd. Voor ieder van die dimensies wordt besproken (a) de huidige publieke opinie ten opzichte van dat specifieke onderwerp, (b) welke factoren de steun voor die dimensie van vrouwenemancipatie beïnvloeden, (c) hoe de steun voor die dimensie in de afgelopen jaren is veranderd, en (d) welke individuele kenmerken van mensen een verandering in de attitude verklaren.

Grote steun voor vrouwenemancipatie onder Nederlandse bevolking

De resultaten van dit onderzoek zijn gebaseerd op enquête-onderzoek naar de waarden van volwassen Nederlanders (*World Values Survey; European Values Study*) in 2026. Op alle dimensies van vrouwenemancipatie die werden onderzocht zien we een grote mate van steun in de publieke opinie. Zowel op dimensies in de publieke sfeer, bijvoorbeeld of vrouwen net zulke goede topmanager of politieke leiders zouden kunnen zijn als mannen, als in het privédoain, bijvoorbeeld of een werkende moeder ten koste zou gaan van de kinderen, is een overgroot deel van de Nederlandse bevolking het oneens met stellingen die een traditionele rol van de vrouw verwachten. Ook zien we sterke steun voor de reproductieve rechten (abortus) van vrouwen en een afkeer van geweld tegen vrouwen. De grootste steun voor vrouwenemancipatie vinden we op het gebied van onderwijs met 95 procent van de mensen die het oneens is met de stelling dat een universitaire opleiding belangrijker is voor een jongen dan voor een meisje.

Genderkloof

Zoals in ieder publieke opinieonderzoek blijkt ook uit dit onderzoek dat er verschillen zijn tussen Nederlanders in hoezeer zij steun uitspreken voor vrouwenemancipatie. Een consistente voorspeller is gender. De enige dimensie waarop mannen en vrouwen *niet* van elkaar verschillen is of het bijna zeker problemen veroorzaakt wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man. Op alle andere dimensies van vrouwenemancipatie vinden we een significant verschil in de opinies van vrouwen en mannen. In al deze gevallen hebben vrouwen een meer egalitaire houding ten opzichte van vrouwenrechten dan mannen. Het verschil tussen mannen en vrouwen schommelt gemiddeld tussen de 4 en bijna 10 procent. Opmerkelijk is dat het grootste verschil wordt gevonden tussen mannen en vrouwen wanneer het partnergeweld betrof; 82 procent van de mannen vindt het nooit gerechtvaardigd als een man zijn vrouw slaat tegenover 91 procent van de vrouwen. In vergelijkbare mate vinden we verschillen tussen beide genders op de stelling of mannen over het algemeen betere topmanagers en politieke leiders zijn dan vrouwen.

Leeftijdspatronen

Vaak is de verwachting dat oudere generaties conservatievere waarden hebben dan jongere generaties, die in plaats daarvan progressiever zouden denken. In deze survey wordt dit beeld

niet bevestigd noch ontkracht. Op vier van de acht opinie dimensies zien we namelijk geen verschillen die veroorzaakt worden door leeftijd. Op de andere vier zien we twee keer dat oudere mensen minder positief denken over vrouwenemancipatie, namelijk met betrekking tot het recht om een baan te hebben in tijden van schaarste en of het problemen zou veroorzaken wanneer een vrouw meer verdient dan haar man. Tegelijkertijd vinden we op twee andere dimensies dat oudere generaties juist positiever denken over vrouwenemancipatie dan jongere mensen; in het bijzonder of vrouwen goede politieke leiders zijn en of geweld in de huiselijke sfeer gerechtvaardigd is. Kortom, er komt geen consistent beeld naar voren met betrekking tot een verschil tussen oudere en jongere Nederlanders.

Religie

We vinden een consistent negatieve associatie tussen de mate van religiositeit en de steun voor vrouwenemancipatie, ongeacht welke religie mensen aanhangen. Mensen voor wie godsdienst en God belangrijker zijn geven vaker aan (op alle acht de opinie-dimensies) het eens te zijn met een traditioneel beeld ten opzichte van vrouwen en bijvoorbeeld het recht op een opleiding/baan, kwaliteiten als goede topmanager/politici, (niet) meer zouden moeten verdienen dan hun man, dat werkende moeders ten koste gaan van de kinderen en of abortus gerechtvaardigd is. In de analyses die ervoor controleren hoe religieus iemand is, vinden we daarnaast dat moslims ten opzichte van niet-gelovigen op vijf van de acht dimensies minder positief staan ten opzichte van vrouwenemancipatie dan niet-gelovigen; geen vergelijkbare relatie wordt gevonden voor andere religies ten opzichte van niet-gelovigen.

Economische bedreiging en opleidingsniveau

Naast religie is de tevredenheid die iemand heeft met de financiële situatie van hun huishouden een consistente voorspeller van positievere denkbeelden ten aanzien van vrouwenemancipatie. Mensen die hier meer financieel tevreden zijn hebben over het algemeen meer egalitaire opinies op dit gebied, met uitzondering van hun mening over vrouwelijke politieke leiders. Belangrijk hierbij is dat geen associatie is gevonden met het objectieve huishoudinkomen (hoeveel iemand verdient), maar dus wel voor de tevredenheid hierover. Dit komt overeen met theorie die voorspelt dat een onzekere (financiële) situatie samenhangt met behoudendere waarden. Naast meer tevredenheid over de economische situatie vinden we ook dat mensen met een theoretisch opleidingsniveau (HBO of WO) vaker positief staan ten opzichte van zeven van de acht vrouwenemancipatiedimensies.

Beperkte samenhang met (sociale) mediagebruik

Hoewel in het publieke debat vaak de vrees wordt uitgesproken dat sociale mediagebruik zou kunnen leiden tot een voorkeur voor antifeministisch gedachtegoed, vinden we in onze analyses geen samenhang tussen beide. Zowel het aantal uren dat mensen op sociale media besteden als hun aanwezigheid op *TikTok*, *Reddit*, *Twitch*, *Discord*, *Telegram* was in geen enkel geval een

significante voorspeller voor ieder van de acht onderzochte dimensies. De afwezigheid van dit effect betekent niet dat zo'n invloed nooit bestaat, maar wel dat deze associatie niet aangetoond kan worden in dit onderzoek onder een representatief deel van de volwassen Nederlandse bevolking. Ook de samenhang met nieuwsconsumptie was relatief beperkt: mensen die vaker het reguliere nieuws consumeren (via televisie, krant of radio) staan over het algemeen wel positiever ten opzichte van het recht op een baan voor vrouwen en abortus, maar geen relatie wordt gevonden voor de zes andere dimensies.

Verschuivingen in de publieke opinie over de tijd heen (2012-2026)

Door de combinatie te maken met eerdere opinieonderzoeken onder een vergelijkbare steekproef konden we vergelijken hoe mensen anno 2026 anders zijn gaan denken over vrouwenemancipatie ten opzichte van 2012, 2017 en 2022. Hierbij vonden we geen consistent patroon. Alleen voor hoezeer abortus als gerechtvaardigd wordt beschouwd zien we een consistente opwaartse trend in steun. In het algemeen zien we ook dat mensen iets positiever zijn gaan denken over vier andere dimensies: over het belang van een hogere opleiding, topmanager/politieke leider zijn, en de mening over werkende moeders. Daarbij vinden we wel een lichte knik naar beneden tussen 2022 en 2026; het is echter niet uit te sluiten of dit daadwerkelijk een negatief trend is die nu zou zijn ingezet of slechts een kortstondige daling; vervolgonderzoek moet dat uitwijzen. Op twee dimensies zien we dat mensen consistent *minder positief* zijn gaan denken over vrouwenemancipatie; namelijk het percentage dat het altijd ongerechtvaardigd vindt als een man zijn vrouw slaat nam af en het werd problematischer gevonden wanneer een vrouw meer verdient dan haar man.

Om verder in te zoomen op de veranderingen in de publieke opinie tussen 2022 en 2026 hebben we geanalyseerd onder welke mensen deze trends het sterkste waren. Hieruit komt geen eenduidig beeld naar voren: Er is geen bewijs gevonden dat specifieke groepen consistent traditioneler of egalitairder zijn gaan denken over vrouwenemancipatie in de afgelopen vier jaar. De trends die we vinden zijn bovenal generieke patronen onder de gehele bevolking.

Gevoelens van (on)veiligheid

Naast de acht opiniedimensies die worden onderzocht in dit onderzoek hebben we ook gekeken naar het veiligheidsgevoel dat Nederlandse mensen over het algemeen ervaren. Daarbij vinden we dat vrouwen zich over het algemeen minder veilig voelen dan mannen. Bovendien zien we dat mensen tussen 2022 en 2026 zich iets minder veilig zijn gaan voelen, maar dat de afname in veiligheidsgevoel het sterkste is voor vrouwen.

Op de volgende pagina presenteren we een schematisch overzicht van de bevindingen uit ons onderzoek.

Schematisch overzicht van bevindingen:

Voorspellers van publieke opinie in 2026	Publieke sfeer				Privésfeer				Ervaring
Thema (zie 3.4.1 Afhankelijke variabelen):	Universitaire opleiding	Recht op baan	Top-manager	Politieke leider	Meer verdienen	Werkende moeders	Abortus	Tegen geweld in huiselijke sfeer	Veiligheidsgevoel
Steun in %	94,7%	77,9%*	89,7%	88,7%	72,9%*	85,6%	—	84,2%	—
Vrouwen (t.o.v. mannen)	+	+	+	+		+	+	+	-
Leeftijd		-		+	-			+	
Theoretisch opgeleid (HBO / WO)	+	+	+	+	+	+	+		+
Ouderschap		-					-		
Stedelijkheid		+							
Sociaaleconomische status									+
Religiositeit	-	-	-	-	-	-	-	-	
Religie:									
Rooms-Katholiek <i>t.o.v. geen religie</i>									
Protestants (o.a. Ned. Hervormd) <i>t.o.v. geen religie</i>									
Protestants (o.a. Gereformeerd) <i>t.o.v. geen religie</i>									
Moslim <i>t.o.v. geen religie</i>	-	-	-		-	-			
Migratieachtergrond					-				
Nieuwsconsumptie		+					+		
Sociale media (uren)									
Sociale media (aanwezigheid op platforms)									
Financiële situatie (tevredenheid)	+	+	+		+	+	+	+	+
Financiële situatie (realiteit)									
Tijd (2012 tot 2026)	+ Maar dalend tussen 2022-2026, vooral onder mensen met migratie-achtergrond	- Fluctuerend, maar vooral dalend onder jongere mensen	+ Maar dalend tussen 2022-2026, vooral bij lagere inkomens	+ Maar dalend tussen 2022-2026	-	+ Maar dalend tussen 2022-2026, vooral onder vrouwen	+	-	- Vooral dalend onder vrouwen

Noot. Groene vakjes met + betekent dat de publieke opinie egalitairder is voor die groep (positiever ten opzichte van vrouwenemancipatie). Rode vakjes met - betekent dat deze variabele een negatieve publieke opinie voorspelt t.o.v. vrouwenemancipatie. Bij het percentage betekent * dat de vraag een “neutrale” antwoordcategorie had, bij de andere vragen werden respondenten gedwongen te kiezen tussen oneens of eens. Alle factoren werden in één model getest om statistisch voor elkaars voorspellende waarde te controleren.

1. Introductie

Vrouwenrechten staan wereldwijd onder druk, ook in Nederland. De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme en het VN-comité Vrouwenverdrag CEDAW dat zich buigt over discriminatie tegen vrouwen rapporteren kritisch over Nederland (College voor Rechten van de Mens, 2026; NCDR, 2026). Media haken hierop in (bijv. Trouw, 2026), bijvoorbeeld over vrouwen die zich onveilig voelen in de publiek ruimte en mogelijke weerklank van de manosphere in de samenleving (NRC, 2026a). Geschreven wordt over structurele consequenties van het patriarchaat (NRC, 2026b) en dat vrouwenrechten mensenrechten zijn (de Volkskrant, 2026b).

Nationale en internationale cijfers geven een wisselend beeld over vrouwenrechten in Nederland. Nederland zakte in 2025 verder weg op de jaarlijkse *Global Gender Gap Index* (GGGI) van plaats 28 naar 43 in de wereldranglijst op gendergelijkheid; in GGGI 2026 daalde Nederland verder naar plaats 46. Deze index, ontwikkeld door het *World Economic Forum*, meet gendergelijkheid aan de hand van de positie van vrouwen binnen thema's die ook terugkomen in ons rapport, namelijk economische participatie en mogelijkheden, opleidingsniveau, gezondheid en overleving, en politieke mondigheid.

De Nederlandse daling op de wereldranglijst lijkt deels te wijten aan de verminderde politieke invloed van vrouwen. Zo waren er in kabinet-Schoof relatief minder vrouwen minister dan in het laatste kabinet-Rutte (World Economic Forum, 2025, 2026; Volkskrant, 2026a), een trend die doorzette onder kabinet-Jetten. Op de *European Institute for Gender Equality* (EIGE)-index over vrouwen gelijkheid scoort Nederland sinds 2025 wel weer wat hoger dan in 2020. Deze index meet gendergelijkheid aan de hand van de volgende indicatoren: werk, financiën, kennis, tijd; macht, gezondheid, en geweld. Volgens de EIGE-index staat Nederland op nummer 5 in Europa, en scoort zelfs hoger op sociale en economische macht sinds 2020 (EIGE, 2025).

Tot slot meldt de Nederlandse *Emancipatiemonitor* van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2024) dat het relatief goed gaat met de man-vrouw verschillen in de Nederlandse samenleving. Zo zijn vrouwen steeds vaker theoretisch opgeleid (HBO of WO), zelfredzamer en economisch zelfstandiger, is hun arbeidsdeelname en vertegenwoordiging in topfuncties sterk gegroeid en worden zorgtaken onder ouders gelijk verdeeld. Er zijn echter ook uitdagingen, zoals het dalende inkomen na moederschap, onbenut arbeidspotentieel, zorgtaken die arbeidsparticipatie belemmeren, de positie van vrouwen met een beperking, en het aantal vrouwen dat zich onveilig voelt of slachtoffer is van seksueel overschrijdend gedrag.

In aanvulling op deze rapporten die voornamelijk statistieken presenteren over de staat van vrouwenemancipatie is het doel van ons rapport om de huidige publieke opinie in Nederland ten aanzien van de positie van vrouwen te beschrijven: Hoe denken Nederlanders hier over? Dit is belangrijk, want hoewel opinies niet altijd overeen komen met de werkelijkheid, kunnen ze de werkelijkheid op termijn wel vormgeven. We doen onderzoek op basis van de meest recente 2026 *World Values Survey* (WVS)-enquête in Nederland. Het vertrekpunt van de analyses is wetenschappelijk onderzoek naar genderopvattingen, *gendergaps* en groepsverschillen, en vergelijkingen over tijd. Na een uiteenzetting van de methode van de dataverzameling, presenteren wij de resultaten en besluiten conclusies over deze bevindingen.

2. Genderideologieën

Genderideologieën verwijzen in de wetenschappelijke literatuur naar samenhangende opvattingen en overtuigingen over de gewenste rollen, rechten en gedragingen van mannen en vrouwen in de samenleving. Genderideologie wordt als dusdanig geanalyseerd in dit rapport, namelijk als een multidimensionaal concept. Mensen zijn niet alleen óf traditioneler óf egalitairder in hun opvattingen over genderrollen, zoals in ouder onderzoek wordt beweerd (bijv. Davis & Greenstein, 2009). Een rechtlijnige traditionele opvatting is bijvoorbeeld voorstander zijn van een werkende man en een zorgende vrouw, omdat deze verdeling bij de natuurlijke gendereigenschappen zou passen. Een voorkeur voor werken en zorgen als *gedeelde taken*, die vanuit keuzevrijheid gelijk(er) verdeeld zouden moeten worden tussen mannen en vrouwen, past daarentegen bij een rechtlijnige egalitaire opvatting.

Mensen houden er echter gemixte genderopvattingen op na (Grunow et al., 2018). Zo kan bij een focus op ‘intensief ouderschap’ de voorkeur bijvoorbeeld uitgaan naar een werkende man en een samenwerking tussen de man en de vrouw als het op zorg aankomt. Deze ideologie bestaat dus uit een mix van traditionele en egalitaire opvattingen op de dimensies werk en zorg. In vergelijking met andere landen blijken de opvattingen in Nederland relatief gemixt ten aanzien van genderideologieën (Begall et al., 2023): veel Nederlanders zijn dus niet *of* traditioneel *of* egalitair, maar hun opvattingen verschillen per dimensie. Om deze reden analyseren we aparte dimensies in plaats van één vrouwenemancipatie-construct; hetgeen het tevens mogelijk maakt om op meer details en nuances in te zoomen in plaats van een abstracter beeld te schetsen.

Hoewel de opvattingen ten aanzien van vrouwenemancipatie voornamelijk onderzocht zijn op het gebied van werk- en zorgtaken, valt eenzelfde soort diversiteit dus te verwachten op meerdere dimensies. Geïnspireerd op de *EIGE*-index, de *GGGI*-Index en de *Emancipatiemonitor* (2024) van het CBS richten onze analyses zich op diverse dimensies, zowel in het publieke als privédomein. Gebaseerd op bestaand onderzoek verwachten we dat Nederlanders progressiever scoren op economische of politieke dimensies (publieke sfeer), zoals werk en macht, dan op de privédimensies gekoppeld aan zorgtaken, omdat mensen over het algemeen egalitairder staan tegenover emancipatie in de publieke sfeer dan in de privésfeer (Begall et al., 2023; Cotter et al., 2011; England, 2010; Pepin & Cotter, 2018).

2.1 Trends in genderideologieën

Nederland is, net als veel andere Europese landen, de afgelopen decennia egalitairder geworden in genderopvattingen, dit blijkt uit ouder onderzoek (bijv. Duyvendak, 2004; Inglehart, 1997; Kriesi, 1989) en tevens uit meer recent werk (Muis, 2024; Thijs et al., 2019; Tomatis & Lomazzi 2025). Deze trend is onderdeel van een grotere ‘Stille Revolutie’, waarbij waardenpatronen geleidelijk aan progressiever zijn geworden door het proces van generatievervanging (Davis & Greenstein, 2009; Inglehart, 1977).

Dit betekent dat oudere generaties met conservatievere waarden langzaam vervangen worden (in demografische zin) door jongere generaties met progressievere waarden. Dat oudere

generaties over het algemeen conservatiever zijn dan jongere generaties heeft te maken met de principes van ‘socialisatie’ en ‘schaarste’ (Inglehart, 1977). De context waarin mensen opgroeien heeft invloed op de waarden die ze ontwikkelen: hoe (materieel) onzekerder de situatie, hoe behoudender onze waarden. Kortom, o.a. omdat het welvaartsniveau in landen als Nederland over tijd gestegen is, zijn ook de genderopvattingen egalitairder geworden. Ontwikkelingen zoals onderwijsexpansie, secularisering, verstedelijking en vrouwelijke arbeidsparticipatie hebben hier ook aan bijgedragen (Davis & Greenstein, 2009; Thijs et al., 2019).

Toch lijkt deze progressieve trend wel te verschillen tussen de eerdergenoemde dimensies van vrouwenemancipatie: steun voor gelijkheid tussen man en vrouw in de privésfeer is *minder snel* toegenomen dan voor gelijkheid in de publieke sfeer (Begall et al., 2023; Cotter et al., 2011; England, 2010). Dit kan worden verklaard door de opkomst van ‘gender essentialisme’. Deze gemixte ideologie is feministisch in de zin dat vrouwen volledige keuzevrijheid moeten hebben om te werken en te zorgen, maar traditioneel in de zin dat zij door fundamentele, aangeboren verschillen eerder voor zorgtaken zullen kiezen dan mannen. Deze ideologie wordt samengevat als “gescheiden-maar-gelijk” (Pepin & Cotter, 2018, p. 8) en kan er dus voor zorgen dat egalitaire opvattingen over de privésfeer achterblijven op egalitaire opvattingen in de publieke sfeer.

2.2 Groepsverschillen in genderideologieën

Leeftijd is een van de belangrijkste voorspellers van genderideologieën, op twee manieren (Davis & Greenstein, 2009; Thijs et al., 2019). Ten eerste worden mensen vaak minder egalitair naarmate ze ouder worden, bijvoorbeeld nadat ze getrouwd zijn en/of kinderen hebben gekregen. Ten tweede, en zoals eerder beschreven, houden jongere generaties er over het algemeen egalitairdere opvattingen op na dan oudere generaties. We spreken hier dus van zowel een leeftijds- als cohorteffect. Toch zijn er aanwijzingen dat de huidige jongere generaties weer iets minder progressief worden dan eerder het geval was (bijv. Dekker et al., 2026; Kregting & Vermeer, 2025; Muis et al., 2019). Dat zou kunnen komen omdat zij, meer dan hun directe voorgangers, opgroeien in een context van (materiële en culturele) onzekerheid (Eatwell & Goodwin, 2018).

Daarnaast bestaan er andere groepsverschillen in genderideologieën, bijvoorbeeld op basis van ouderschap, opleiding, religiositeit, migratieachtergrond en sociaaleconomische status (bijv. Davis & Greenstein, 2009; Lomazzi & Soboleva, 2024; Muis, 2024; Thijs et al., 2019). Mensen met een academische opleiding of een minder sterke geloofsovertuiging zijn over het algemeen egalitairder in hun genderopvattingen; verschillen op basis van sociaaleconomische status zijn minder eenduidig. Er bestaan daarnaast opnieuw verschillen tussen dimensies: verschillen tussen groepen zijn namelijk groter met betrekking tot emancipatie in de privésfeer dan in de publieke sfeer (Lomazzi & Soboleva, 2024). Er is echter geen aanleiding om te denken dat deze polarisatie is toegenomen in Nederland. Sterker nog, het ziet er eerder naar uit dat de verschillende groepen in Nederland meer op elkaar zijn gaan lijken in hun opvattingen (Muis, 2024).

Natuurlijk bestaan er ook verschillen in genderopvattingen tussen mannen en vrouwen. In tegenstelling tot de polarisatie op basis van opleiding, religiositeit en sociaaleconomische status, zijn verschillen tussen mannen en vrouwen juist groter in genderopvattingen over de publieke sfeer dan over de privésfeer (Lomazzi & Soboleva, 2024). In het publieke debat is er veel te doen rondom deze *gendergap* onder jongere mensen, voornamelijk over de vermeende groei van de kloof tussen jongens en meisjes (bijv. Ipsos, 2026; The Economist, 2024; Van Teutem, 2024). Daar gaan we nu dieper op in.

2.3 Een groeiende gendergap onder jongere mensen?

In de afgelopen decennia heeft er een verschuiving plaatsgevonden in de genderopvattingen tussen mannen en vrouwen: waar vrouwen lange tijd conservatiever waren dan mannen, zijn zij sinds de jaren '70 juist steeds egalitairder geworden (Davis & Greenstein, 2009; Inglehart & Norris, 2000). Deze verschuiving van de 'traditionele *gendergap*' naar de 'moderne *gendergap*' werd veroorzaakt door allerlei economische, culturele en politieke processen, zoals emancipatie in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, en door een veranderend politiek en religieus klimaat.

Opvallend genoeg is de moderne *gendergap*, waarbij vrouwen dus progressiever zijn dan mannen, juist groter in meer egalitaire samenlevingen (bijv. Balducci, 2023; Gidengil, 2003; Giger, 2009; Howell & Day, 2000; Nennstiel & Hudde, 2025). Er worden vier redenen gegeven voor deze *gender equality paradox*: allereerst zouden de verschillen die er nog wel zijn in een egalitaire samenleving simpelweg meer opvallen en daarom meer worden gepolitiseerd. Ten tweede zou de toenemende onderwijs- en arbeidsparticipatie voor (politiek) progressievere houdingen zorgen onder vrouwen. Ten derde zouden vrouwen van nature egalitairder zijn en door de aanwezige keuzevrijheid zou die voorkeur meer tot uiting kunnen komen.¹ Tot slot zouden mannen de gelijkere positie van de vrouw als competitie kunnen ervaren en zich daardoor bedreigd kunnen voelen in hun (economische en sociale) status.

Om deze redenen zou de *gendergap* groter kunnen zijn onder jongere generaties: zij groeien immers op in een egalitairdere context dan hun voorgangers. Toch laat de literatuur geen eenduidig beeld zien. Waar sommige onderzoekers een groeiende *gendergap* in opvattingen laten zien in de publieke sfeer (Van Wijk et al., 2025) en deze verklaren middels het competitieproces (Alexander et al., 2025; Off et al., 2022; Retzl et al., 2024), stellen anderen dat deze kloof in veel landen, waaronder Nederland, niet toeneemt (Dassonneville, 2021; Nennstiel & Hudde, 2025; Van der Schelde & Kanne, 2024). Eventuele verschillen lijken eerder toe te schrijven aan een leeftijdseffect (Rekker, 2025). In het publieke debat wordt daarnaast veel gesproken over de rol van sociale media, en in het bijzonder de manosphere. Er wordt online inderdaad antifeministisch gedachtegoed verspreid (bijv. Kesberg & Mügge, 2026; Schulten et al.,

¹ Dit lijkt niet te stroken met het eerdergenoemde 'gender essentialisme' dat ook uitgaat van biologische eigenschappen, maar de vrouw daarom juist eerder in een traditionele rol ziet. Dit betreft echter voornamelijk de privésfeer en laat dus opnieuw de multidimensionaliteit van genderideologieën zien.

2025; Tomatis & Lomazzi, 2025; Zervoulakou et al., 2025), maar voor grootschalige effecten van dergelijke bewegingen op de publieke opinie is vooralsnog weinig bewijs (Huijsmans et al., 2026).

Deze wisselende resultaten worden mede veroorzaakt doordat er zowel in het wetenschappelijke als in het publieke debat niet altijd hetzelfde wordt bedoeld met de *gendergap*. Soms gaat het over opvattingen of ideologieën, dan weer over stemgedrag of beleidsvoorkeuren. Ook kan een eerdergenoemd 'leeftijdseffect' heel moeilijk onderscheiden worden van een 'cohorteffect': zijn jonge jongens minder egalitair dan jonge meisjes omdat ze jong zijn (en verdwijnt dit naarmate ze ouder worden), of omdat hun cohort in een speciale context opgroeit (bijv. meer onzekerheid, reeds bestaande toegenomen status van vrouwen, sociale media)? Het vereist herhaalde metingen van dezelfde individuen over een lange periode van tijd om dit te kunnen onderzoeken en deze data zijn simpelweg niet voorradig.

In dit rapport focussen wij specifiek op genderopvattingen in acht verschillende dimensies (en zo indirect op eventuele gemixte ideologieën). Hierdoor kunnen we concluderen of de bevindingen een algemeen patroon weergeven of juist uitzonderingen zijn: zien we op de verschillende dimensies een consistente opwaartse/neerwaartse trend met betrekking tot de steun voor vrouwenemancipatie? En zijn het consistent dezelfde eigenschappen van mensen die een meer traditionele/egalitaire opinie voorspellen? Dit is belangrijk, omdat bijvoorbeeld een toenemende *gendergap* op alle acht de dimensies verstrekende sociale gevolgen kan hebben, zoals het uitblijven van romantische relatievorming tussen jonge mannen en vrouwen (bijv. Easton & Holbein, 2021; Hudde, 2020; Hudde & Grunow, 2025; Sleiman et al., 2025). In het volgende hoofdstuk bespreken we welke dimensies in dit onderzoek centraal staan, waarom voor deze werd gekozen, en hoe deze werden gemeten.

3. Methode

3.1 Over de World Values Survey

De *World Values Survey* (WVS) is een internationaal wetenschappelijk onderzoeksprogramma.² Binnen dat programma worden de sociale, politieke, economische, religieuze en culturele waarden van mensen overal ter wereld onderzocht, waaronder ook diverse opinie-dimensies ten opzichte van vrouwenemancipatie. Het doel van het WVS-project is om de relaties te onderzoeken tussen de waarden van de bevolking en de sociale, politieke en economische ontwikkeling van deze landen en/of samenlevingen. Het project is voortgekomen uit de *European Values Study* (EVS) en werd in 1981 gestart door een team rondom professor Ronald Inglehart van de University of Michigan. Sinds die tijd is het project actief geweest in meer dan 120 landen, waaronder Nederland. Het belangrijkste onderzoeksinstrument is een representatieve enquête die ongeveer om de vijf jaar wereldwijd wordt herhaald.

In Nederland werd Wave 6 van dit onderzoek uitgevoerd in december 2012.³ Wave 7 vond plaats in januari 2022 onder leiding van dr. Piet Verhoeven (inmiddels met pensioen).⁴ Voor dit rapport maken we voornamelijk gebruik van de meeste recente Wave 8 van de World Values Survey, uitgevoerd in februari en maart 2026 onder leiding van hoofdonderzoeker dr. Mark Boukes, universitair hoofddocent communicatiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) en verbonden aan de Amsterdam School of Communication Research (ASCoR), die het project overnam van Verhoeven na diens pensioen.

De 2026-dataverzameling vond plaats in coördinatie met de *European Values Study* om zo een groter sample te bereiken, minder surveyvermoeidheid te veroorzaken, en op termijn een vergelijking mogelijk te maken met andere Europese landen die over het algemeen minder vertegenwoordigd zijn in de WVS dan in de EVS. De voorgaande waves 6 en 7 van de WVS en 2017-EVS werden allemaal uitgevoerd via Centerdata's *LISS Panel*, wat het mogelijk maakt om trends over tijd te vergelijken.

3.2 Steekproef

Voor dit onderzoek werden twee steekproeven van de volwassen Nederlandse bevolking (18+) genomen. De eerste steekproef bestond uit alle panelleden die eerder hadden meegedaan aan Wave 6 (2012, $n = 305$), Wave 7 (2022, $n = 801$), of beide ($n = 302$) van de World Values Survey en nog onderdeel zijn van het *LISS Panel*. De tweede steekproef bestond uit panelleden die niet eerder aan de World Values Survey hadden deelgenomen ($n = 1.092$) en werden speciaal geselecteerd om de totale steekproef zo representatief mogelijk te maken voor de Nederlandse bevolking. Extra moeite werd gedaan om de totale steekproef te stratificeren op basis van migratieachtergrond en leeftijdsgroep, om zo ook lastig te bereiken segmenten van de samenleving te bereiken. Per huishouden werd maximaal één lid per huishouden geselecteerd.

² Zie: <https://www.worldvaluessurvey.org/>

³ Details hier: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp?COUNTRY=1340>

⁴ Details hier: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV7.jsp>

Voor de World Values Survey (Wave 8) in Nederland werden in totaal 3.273 respondenten uitgenodigd door *Centerdata*, van wie 2.500 mensen reageerden (responspercentage: 76,4%) en uiteindelijk 2.386 de vragenlijst afrondden (voltooiingspercentage: 95,4%).

3.3 Weging

Omdat het vrijwel onmogelijk is om met een vragenlijstenonderzoek als dit een precieze representatieve afspiegeling te krijgen van de Nederlandse bevolking – sommige groepen zijn eerder geneigd om aan dergelijk onderzoek mee te doen dan andere – zijn weegfactoren bij *Centerdata* aangekocht. De weging is uitgevoerd om ervoor te zorgen dat de netto steekproef de Nederlandse bevolking beter vertegenwoordigt.

Voor het berekenen van de gewichten is gebruikgemaakt van de post-stratificatiemethode. Deze methode corrigeert voor onevenwichtigheden in de steekproef *nadat* dataverzameling heeft plaatsgevonden. Hierbij krijgen verschillende groepen respondenten verschillende gewichten toegekend, zodat de samenstelling van de steekproef zo goed mogelijk overeenkomt met bekende kenmerken van de populatie. Deze kenmerken van de populatie zijn afkomstig van het *Centraal Bureau voor de Statistiek* (CBS). De gewichten zijn gebaseerd op drie kenmerken: geslacht; opleidingsniveau; leeftijd.

3.4 Metingen

De Nederlandse versie van de vragenlijst voor het World Values Survey-onderzoek is samengesteld in diverse stappen. Allereerst werd de internationale versie (in het Engels) van WVS8 als basis genomen, om zo een vergelijking met andere landen op termijn mogelijk te maken. In de Nederlandse vertaling is eerst zoveel mogelijk dezelfde bewoording van vragen uit eerdere waves herhaald, om zo een schone vergelijking te maken waarin de verwoording zo weinig mogelijk verandert en geen alternatieve verklaring biedt voor eventuele veranderingen.

Aanpassingen werden wel gedaan wanneer grammaticale of spelfouten werden ontdekt en/of als er een aanzienlijk duidelijkere zinstructuur mogelijk was. Voor die wijzigingen hebben is overleg geweest met het European Values Study-team. Het doel was om de vragenlijsten van beide surveys zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat beide datasets elkaar kunnen verrijken met een grotere steekproef. Vervolgens hebben we aan de basisvragenlijst extra vragen toegevoegd die in eerdere rondes van de WVS-onderzoeken werden gesteld en relevant zijn voor de thema's omtrent LHBT- en vrouwenemancipatie, maar die in de internationale versie niet werden herhaald. Daarna hebben we de vragenlijst voorgelegd aan medewerkers van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor eventuele feedback, zodat dit en toekomstige rapporten aan kunnen sluiten bij hun verwachtingen. Tenslotte werd de vragenlijst gecontroleerd door *Centerdata* op taalgebruik (niveau B1), consistentie en begrijpelijkheid.

3.4.1 Afhankelijke variabelen: *Opinie t.o.v. vrouwenemancipatie*

In lijn met de *Gender Equality Index* en de *Emancipatiemonitor* richten onze analyses zich ook op verschillende dimensies van vrouwenemancipatie, maar dan door het perspectief van de publieke opinie en dus hoe daar door de Nederlandse bevolking over wordt gedacht. Voor ieder van deze dimensie bevat de *World Values Survey* (Wave 8) een of meerdere vragen die ook al in de eerdere waves werd gemeten. Daarmee kunnen we niet alleen de huidige opinie t.o.v. die dimensies bestuderen, maar ook hoe die zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

Hieronder presenteren we de exacte vraag waarmee de dimensie aan Nederlandse burgers werd voorgelegd die meestal met een vier- of vijfpunts-Likertschaal konden worden beantwoord. We onderscheiden daarbij thema's die meer in de publieke sfeer plaatsvinden of juist onderdeel zijn van het privédomein. Belangrijk voor de juiste interpretatie is om te weten dat de vragen vanuit de standaard WVS-vragelijst op een negatieve/traditionele wijze worden geformuleerd, bijv. *“Wanneer een moeder betaald werk verricht, dan gaat dit ten koste van de kinderen”*. Omdat de antwoordschaal echter ook van positief (“helemaal eens”, lage waarde) tot negatief (“helemaal oneens”, hoge waarde) geformuleerd is, betekenen hoge scores een egalitairdere houding ten opzichte van vrouwenemancipatie, terwijl lagere waardes wijzen op een traditionelere attitude.

3.4.1.1 Opinies over de publieke sfeer

- **Kennis (opleiding):** *“Een universitaire opleiding is belangrijker voor een jongen dan voor een meisje”*, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal niet mee eens” (3), zonder neutrale optie.
- **Werk (recht):** *“Wanneer banen schaars zijn, hebben mannen meer recht op een baan dan vrouwen”*, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal mee oneens” (4), met neutrale optie.
- **Werk (capaciteiten):** *“Mannen zijn over het algemeen betere topmanagers dan vrouwen”*, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal niet mee eens” (3), zonder neutrale optie.
- **Politieke macht:** *“Mannen zijn over het algemeen betere politieke leiders dan vrouwen”*, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal niet mee eens” (3), zonder neutrale optie.

3.4.1.2 Opinies over privésfeer

- **Werk (verdienen):** *“Wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man, dan veroorzaakt dit bijna zeker problemen”*, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal mee oneens” (4), met neutrale optie.

- **Werk en zorg (dimensie: tijd):** *“Wanneer een moeder betaald werk verricht, dan gaat dit ten koste van de kinderen”, met antwoordopties van “helemaal mee eens” (0) tot “helemaal niet mee eens” (3), zonder neutrale optie.*
- **Reproductieve rechten:** *“Wilt u voor de onderstaande handelingen aangeven of u vindt dat die altijd gerechtvaardigd zijn, nooit te rechtvaardigen zijn, of iets er tussenin?” — “Abortus”, met antwoordopties van “Nooit gerechtvaardigd” (0) tot “Altijd gerechtvaardigd” (9).*
- **Geweld in huiselijke sfeer:** *“Wilt u voor de onderstaande handelingen aangeven of u vindt dat die altijd gerechtvaardigd zijn, nooit te rechtvaardigen zijn, of iets er tussenin?” — “Dat een man zijn vrouw slaat” en hoezeer dit gerechtvaardigd is, met antwoordopties van “Nooit gerechtvaardigd” (0) tot “Altijd gerechtvaardigd” (9). Deze variabele werd omgezet in een dichotome variabele met waardes 0 (“in enige mate gerechtvaardigd”) en 1 (nooit gerechtvaardigd) voor de analyses, omdat een grote meerderheid van de respondenten dit nooit gerechtvaardigd vindt (84,2%).*

3.4.1.2 Gevoelens van (on)veiligheid

Naast de bovenstaande opinies ten opzichte van vrouwenemancipatiedimensies werd respondenten gevraagd naar hun gevoelens met betrekking tot veiligheid.

- **Veiligheid (ervaring):** middels de vraag *“Kunt u aangeven hoe veilig u zich tegenwoordig voelt?”*, met antwoordopties van *“Helemaal niet veilig” (0) tot “Zeer veilig” (3)*. En daarnaast *“Hoeveel zorgen maakt u zich over de volgende situaties?”*, namelijk (1) Berovingen, (2) Geweld op straat en vechtpartijen, (3) Seksuele intimidatie, (4) Fysieke aanvallen en (5) Online intimidatie en bedreigingen, met als antwoordopties van *“Heel veel zorgen” (0) tot “Helemaal geen zorgen” (3)*. Hogere waardes duiden dus op een sterker veiligheidsgevoel.

3.4.2 Onafhankelijke variabelen: Voorspellers van publieke opinie

Naast een algemeen beeld van de publieke opinie in Nederland ten opzichte van de hierboven genoemde onderwerpen, analyseren we hoe deze opinies verschillen tussen bepaalde groepen mensen door onafhankelijke variabelen (voorspellers) aan de regressiemodellen toe te voegen.⁵

⁵ Om eventuele bias te voorkomen en het aantal observaties te maximaliseren werden missende waardes op alle continue en interval onafhankelijke variabelen geïmputeerd middels de gemiddelde score op de betreffende schaal. Voor categorische onafhankelijke variabelen (bijv. gender, religie, ouderschap) werden missende waardes geclassificeerd onder een “overige” categorie.

Voor missende waardes op de afhankelijke variabelen (de opinies t.o.v. vrouwenemancipatie) werden geen waardes geïmputeerd om zo precies-mogelijke schattingen te krijgen en omdat het percentage missende waardes daar dermate laag was dat het onnodig was.

- **Geslacht:** We onderscheiden vrouwen (49%) van mannen (47%), en daarnaast een categorie overige genders en mensen die aangaven het liever niet te zeggen (3%). In de analyses bespreken we voornamelijk het verschil tussen mannen en vrouwen, vanwege de focus op een eventuele genderkloof en tevens omdat de overige genders een te kleine groep zijn voor statistische vergelijkingen.
- **Leeftijd:** Continue variabele van jongvolwassene tot bejaarde mensen.
- **Opleiding:** Mensen die theoretisch onderwijs hebben afgerond (HBO en WO; 1) versus mensen met een andere, vaak praktische opleiding (0).
- **Ouderschap:** Of mensen kinderen hebben (nee = 0 of ja = 1).
- **Stedelijkheid:** Of mensen in een stedelijke omgeving (1) wonen of niet (0).
- **Sociaaleconomische status:** Hoe mensen hun eigen SES inschatten, van lagere klasse (0) tot hogere klasse (4).
- **Religiositeit:** Hoe belangrijk “Godsdienst” en God zijn in het leven van mensen (Cronbach’s $\alpha = .90$), hogere waardes duiden op een grotere mate van belangrijkheid.
- **Religie:** Tot welke religie of godsdienst een respondent aangeeft te behoren. We maken hierbij onderscheid tussen groepen die voldoende aanwezig zijn in de dataset om een uitspraak over te doen (tenminste $n > 50$): Geen religie, rooms-katholieken, Nederlands hervormd, gereformeerd, en moslims. In de analyses vergelijken we de verschillende religies iedere keer met de niet-gelovigen (referentiecategorie). Mensen met een andere religie die niet vaak in onze steekproef voorkwamen (Joods, Boeddhistisch, andere religie, etc.) werden geplaatst in een “overige” categorie.
- **Migratieachtergrond:** Of respondent kind van migrant(en) is en/of zelf een migrant is t.o.v. mensen van Nederlandse herkomst (1) vergeleken met mensen die dat niet zijn (0).⁶
- **Nieuwsconsumptie:** Hoe frequent mensen het nieuws volgen via drie traditionele media (krant, televisie, radio; samengevoegd).
- **Sociale media gebruik:** Hoeveel uur mensen gemiddeld per dag doorbrengen op sociale media (0 tot 6 of meer).
- **Platform-aanwezigheid:** Of mensen regelmatig (meer dan eens per week) gebruik maken van één van deze online platforms (nee = 0; ja = 1): *TikTok, Reddit, Twitch, Discord, Telegram*.
- **Economische zekerheid:** Dit concept werd op twee manieren afzonderlijk gemeten, namelijk met mensen hun perceptie en hun feitelijke situatie. (a) De **perceptie over hoe tevreden** iemand is met de financiële situatie van hun huishouden en (b) hoe in het werkelijkheid financieel is gaat met hun huishouden (**netto maandelijks inkomen** van het huishouden, geïmputeerd door Centerdata voor missende waardes).

⁶ Migratieachtergrond kan in de analyses niet uitgesplitst naar specifieke landen, omdat respondenten en/of hun ouders uit 94 verschillende landen afkomstig waren en bovendien in te kleine aantallen om er nuttige statistische uitspraken over te doen.

3.5 Overzicht van respondentenkenmerken

Hieronder staan de gewogen en ongewogen kenmerken van de WVS-2026 (Wave 8) steekproef gepresenteerd. In alle analyses richtten we ons enkel op de gewogen steekproef om een zo representatief mogelijk beeld van de Nederlandse bevolking te schetsen.

WVS-Wave 8 (2026)	Ongewogen steekproef (n = 2.500)	Gewogen steekproef
Geslacht:		
Vrouw	50,5%	49,6%
Man	46,6%	47,2%
Leeftijd:	<i>M</i> = 56,8, <i>SD</i> = 17,0	<i>M</i> = 50,2, <i>SD</i> = 18,6
Opleiding:		
Praktische en overige opgeleiden	49,5%	57,2%
Theoretisch opgeleiden (HBO/WO)	46,5%	38,2%
Ouderschap:		
Nee	30,4%	38,8%
Ja	69,2%	61,2%
Stedelijkheid:		
Dorp/platteland	32,9%	32,6%
Stad	67,1%	67,4%
Sociaaleconomische status (0-4):	<i>M</i> = 2,25, <i>SD</i> = 0,93	<i>M</i> = 2,17, <i>SD</i> = 0,93
Religiositeit (z-gestandardiseerd):	<i>M</i> = -0,00, <i>SD</i> = 0,95	<i>M</i> = -0,03, <i>SD</i> = 0,95
Religie:		
Geen religie	60,4%	62,7%
Rooms-Katholiek	19,1%	16,3%
Protestants (o.a. Nederlands Hervormd)	7,7%	7,2%
Protestants (o.a. Gereformeerd)	4,7%	4,4%
Moslim	3,1%	4,3%
Overige	5,0%	5,2%
Migratie-achtergrond:		
Geen	75,0%	74,3%
Wel	25,1%	25,7%
Nieuwsconsumptie (z-gestandardiseerd):	<i>M</i> = -0,00, <i>SD</i> = 0,73	<i>M</i> = -0,14, <i>SD</i> = 0,77
Sociale mediagebruik (uur):	<i>M</i> = 1,43, <i>SD</i> = 1,42	<i>M</i> = 1,65, <i>SD</i> = 1,52
Platform-aanwezigheid:		
Ja	14,5%	22,5%
Nee	85,5%	77,5%
Tevredenheid met financiële situatie (min = 0 max = 9):	<i>M</i> = 6,50, <i>SD</i> = 1,68	<i>M</i> = 6,26, <i>SD</i> = 1,76
Netto maandelijks huishoudinkomen in Euro's:	<i>M</i> = € 4.107,24 <i>SD</i> = 2.189,14	<i>M</i> = € 4.109,74 <i>SD</i> = 2.207,99

3.6 Statistische analyses

Voor ieder van de hierboven beschreven dimensies presenteren we:

- (a) de huidige publieke opinie ten opzichte van dat onderwerp;
- (b) welke factoren samenhangen met de steun voor die dimensie van vrouwenemancipatie middels een regressieanalyse waarin alle onafhankelijke variabelen gelijk werden getest om zo voor elkaars invloed te controleren⁷;
- (c) hoe de steun voor die dimensie in de afgelopen jaren is veranderd (2012-2026);
- (d) en welke factoren op individueel niveau een verandering in attitude verklaren.⁸

Voor (a) en (b) baseren we ons op de meest recente gewogen World Values Survey data uit 2026. Voor (c) gebruiken we de data van voorgaande waves ook, namelijk WVS-6 (2012), WVS-7 (2022), EVS-2017 en EVS-2026. Voor (d) creëren we een zogenaamde change-score, die de opinie in 2022 aftrekt van de opinie in 2026, en voorspellen deze in een gewogen regressieanalyse met dezelfde individuele factoren als voor (b) op basis van de WVS-8 data.

In de lopende tekst van onze resultaten presenteren we alleen de significante effecten. In lijn met de veelgebruikte wetenschappelijke standaard, beschouwen we effecten met een p -waarde kleiner dan 0.05 als statistisch significant. Dit betekent dat het voldoende waarschijnlijk wordt geacht dat bewijs in de gevonden samenhang *niet* op toeval berust. De niet-significante associaties staan in de voetnoten gepresenteerd, we rapporteren daar ook marginaal significante resultaten ($p < .10$) voor een volledig overzicht.

⁷ Voor de begrijpelijkheid van het rapport hebben we lineaire regressie (OLS) uitgevoerd voor de analyses, en we rapporteren hier de gestandaardiseerde effect-coëfficiënten (β) voor significante effecten. We hebben de effecten geverifieerd middels ordinale logistische regressie modellen, die meer geschikt zijn voor ordinale surveyschalen maar lastiger te interpreteren zijn. In alle gevallen zijn de effecten robuust voor de alternatieve modelspecificering.

⁸ Voor de analyses over tijd gebruiken we cluster-robust standard errors om te controleren voor de individuele scores van dezelfde mensen die aan meerdere surveys deelnamen. Om de robuustheid van het overtijds patroon te verifiëren werd een fixed-effects model uitgevoerd voor iedere dimensie. Dergelijk modellen staan het niet toe om gestandaardiseerde effect-coëfficiënten (β) te berekenen, waardoor we daar ongestandaardiseerde effect-coëfficiënten (b) rapporteren.

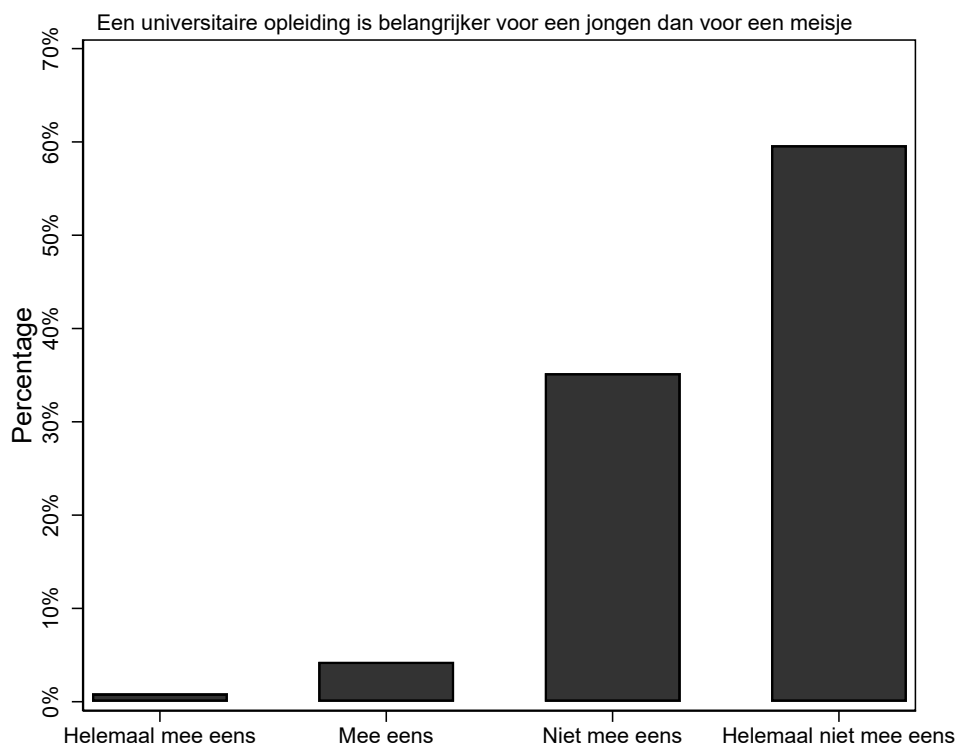
4. Resultaten

We leiden ieder deelresultaat in met bevindingen uit de *Emancipatiemonitor* van het CBS (2024) om de maatschappelijke context in Nederland te schetsen met betrekking tot dat specifieke onderwerp. We beginnen met de dimensies die vallen binnen het publieke domein (kennis, werk, managementkwaliteiten, politiek) en presenteren daarna de dimensies binnen het privédomein (loonverschil, werk en zorg, abortus, geweld in huiselijke sfeer) om af te sluiten met de gevoelens over veiligheid.

4.1 Kennis (opleiding)

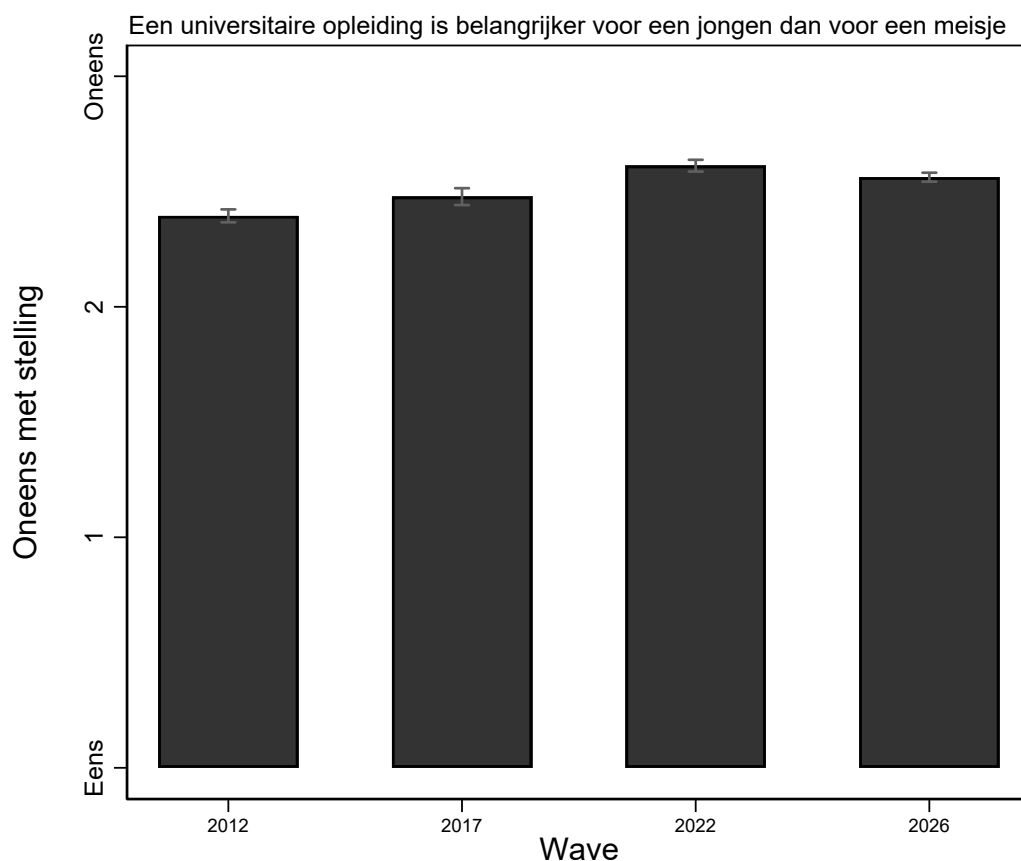
De *Emancipatiemonitor* (2024, p. 33) rapporteert dat jongens (50%) vaker dan meisjes (47%) een havo/vwo-advies krijgen. In het derde jaar van het voortgezet onderwijs vindt men echter al dat meisjes vaker dan jongens boven het geadviseerde niveau zitten. Ook onder de eerstejaars HBO/WO studenten is inmiddels een meerderheid vrouw. Tevens zijn vrouwen succesvoller in het hoger onderwijs: ze studeren sneller af en vallen minder vaak uit. Kortom: meisjes en vrouwen maken het verschil in schooladviezen ruimschoots goed in de jaren die volgen.

In de enquête werd gevraagd hoe belangrijk mensen het vinden dat meisjes een theoretische opleiding volgen. Respondenten werd gevraagd hoezeer zij het oneens/eens waren met de volgende stelling: “Een universitaire opleiding is belangrijker voor een jongen dan voor een meisje.” Een zeer grote meerderheid was het hiermee (helemaal) niet mee eens: 94,7 procent. Daarmee is dit de dimensie in ons onderzoek waar de grootste steun voor is, hetgeen ook overeenkomt met de sterke resultaten van meisjes/vrouwen binnen het onderwijs zelf.

We zien dat er significante verschillen zijn tussen groepen. Vrouwen (97%) zijn het nog minder eens met deze stelling dan mannen (93,2%) ($\beta = 0,18$). Een aanzienlijk verschil is met name zichtbaar binnen de “helemaal niet mee eens” categorie (vrouwen: 69%, mannen: 51%). Verder zijn theoretisch opgeleiden ($\beta = 0,12$) het sterker oneens met de stelling; net als mensen die meer tevreden zijn met de financiële situatie van hun huishouden ($\beta = 0,09$). Daarentegen vinden we minder weerstand tegen de stelling bij mensen voor wie God/godsdienst belangrijker is in hun leven ($\beta = -0,13$), en dan met name onder moslims ($\beta = -0,11$).⁹

Wanneer we kijken naar de trend over de tijd heen, dan zien we dat mensen het over het algemeen meer met de stelling oneens zijn geworden ($b = 0,05$). Vooral tussen 2012 en 2017 zien we een afname in het aantal mensen dat een universitaire opleiding belangrijker vindt voor jongens dan voor meisjes. Echter is de steun voor deze stelling tussen 2026 en 2022 weer licht toegenomen ($b = -0,03$), hetgeen aantoont dat dit geen lineaire trend is. Deze toename in de steun voor de stelling was vooral het geval onder mensen met een migratieachtergrond ($b = -0,15$; geen verschillen tussen religies).

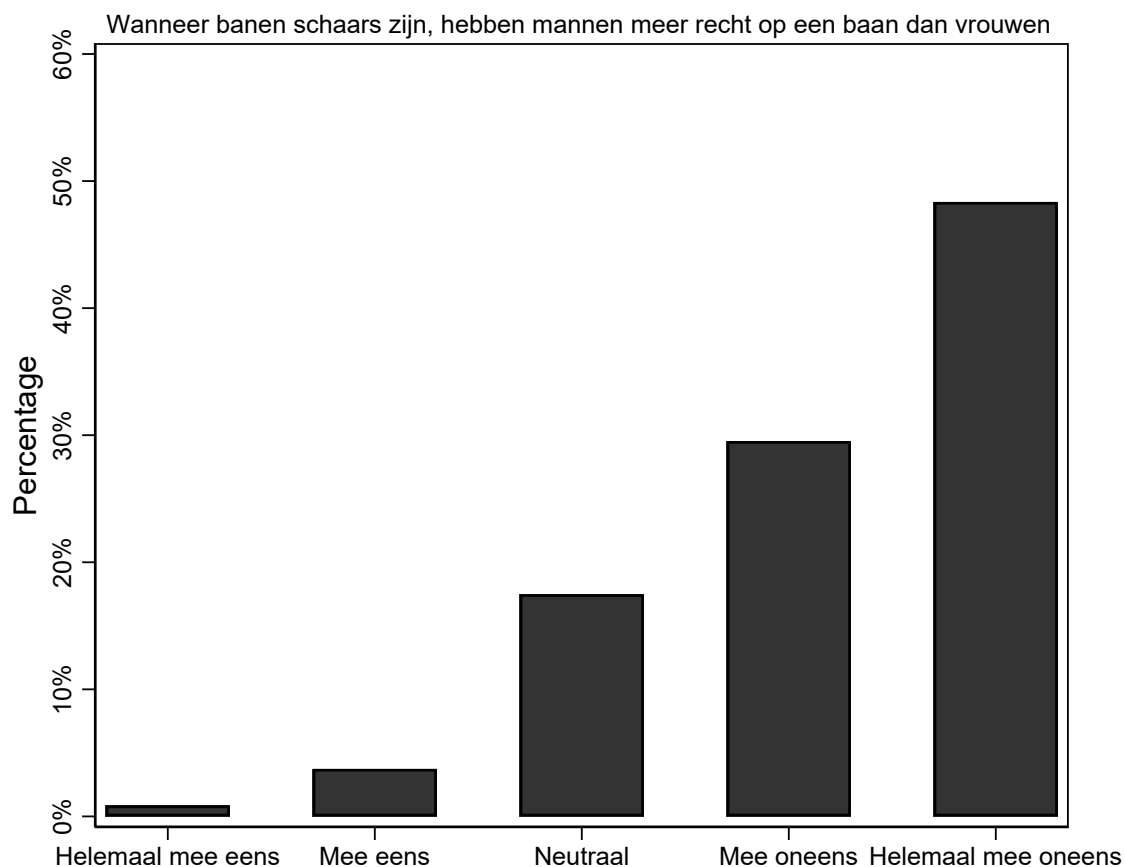

⁹ Er waren geen effecten van leeftijd, ouderschap, stedelijkheid, sociaaleconomische status, andere religies t.o.v. niet-gelovigen, migratieachtergrond, nieuws- en sociale mediaconsumptie, of het netto-huishoudinkomen.

4.2 Werk (recht op baan)

Als we kijken naar het recht op werk, en hoezeer vrouwen actief zijn op de arbeidsmarkt, dan toont de *Emancipatiemonitor* (2024, p. 55) dat van de werkzame bevolking in Nederland 47 procent vrouw is. Wel ligt de arbeidsparticipatie nog wat lager bij vrouwen dan bij mannen: 79,5 procent van de niet-onderwijsvolgende vrouwen (tussen 15 en 65 jaar) had betaald werk, terwijl dit voor mannen 88,4 procent was. De netto arbeidsparticipatie verschilt echter weinig wanneer gekeken wordt naar mannen en vrouwen die (nog) geen kinderen hebben (p. 84).

Om de publieke opinie ten aanzien van recht op werk voor vrouwen te peilen werd de volgende stelling voorgelegd aan het LISS Panel: *Wanneer banen schaars zijn, hebben mannen meer recht op een baan dan vrouwen.* We vonden dat een grote meerderheid het hier (helemaal) mee oneens was, namelijk 77,9 procent, maar er was dus ook een aanzienlijke groep die hier neutraal tegenover stond (17,5%). Belangrijk voor de vergelijking met andere opiniedimensies is dat hier dus een neutrale antwoordoptie beschikbaar is, die afwezig was bij de voorgaande en veel van de volgende stellingen, waarbij mensen dus een keuze moesten maken tussen eens en oneens met de stelling. Vandaar dat het percentage “oneens” voor deze stelling relatief wat lager ligt. Wel is een duidelijk trappatroon zichtbaar: het grootste deel van de mensen is het er nog steeds “helemaal mee oneens”.

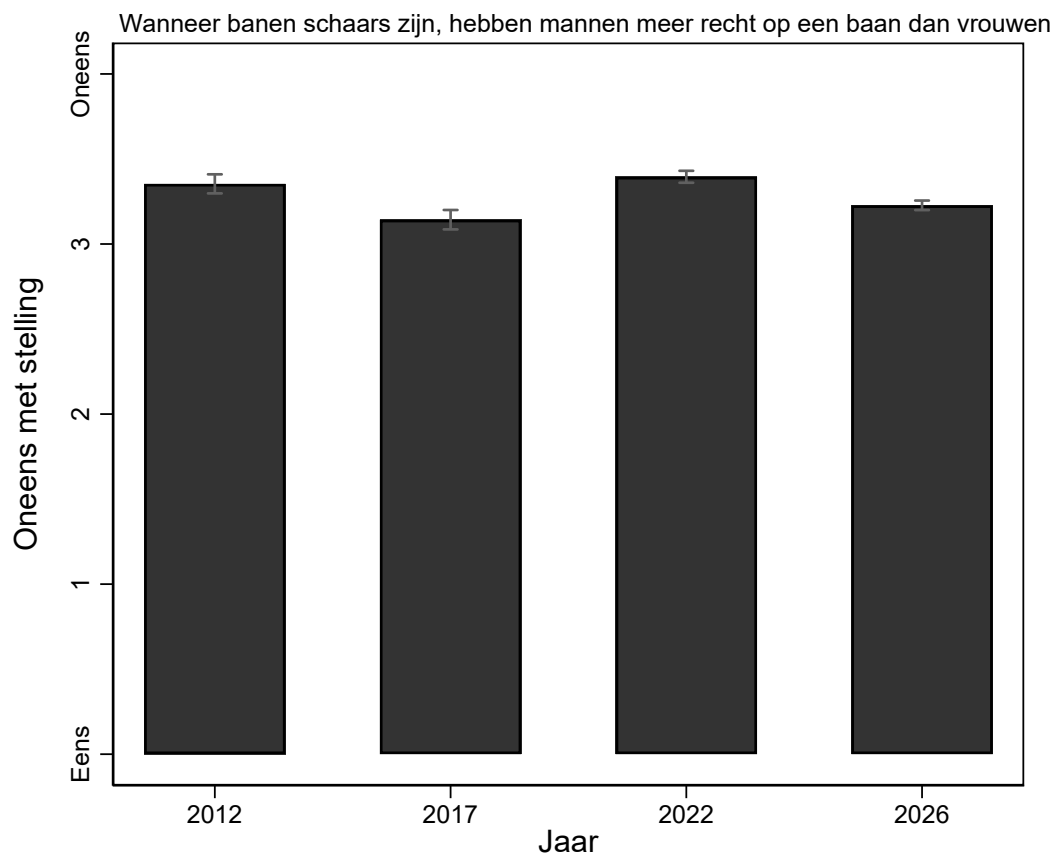

We vinden dat vrouwen (82%) het vaker (helemaal) oneens zijn met deze stelling dan mannen (76%, $\beta = 0,13$). Tevens zijn theoretisch opgeleiden (87% vs. 72%, $\beta = 0,15$) en mensen

die tevreden zijn over hun financiële situatie ($\beta = 0,10$) het vaker (helemaal) oneens met de stelling. Daarnaast vonden we in zwakkere mate dat stedelingen ($\beta = 0,05$) en mensen met meer nieuwsconsumptie ($\beta = 0,07$) het ook vaker oneens zijn met de stelling.

Daarentegen geldt dat hoe ouder mensen zijn, hoe meer zij de stelling steunen ($\beta = -0,09$); oudere mensen vinden dus meer dan jongere mensen dat mannen meer recht hebben op een baan. Hetzelfde werd gevonden mensen die kinderen hebben (ouderschap: $\beta = -0,06$). Tevens werd een effect gevonden van religiositeit ($\beta = -0,22$) en daarnaast moslim zijn ($\beta = -0,14$): beide zijn geassocieerd met meer steun voor de stelling dat mannen meer recht op een baan dan vrouwen wanneer die schaars zijn.¹⁰

We zien een lichte afname in de weerstand tegen deze stelling ($b = -0,02$), maar dit fluctueerde over de jaren. Tussen 2022 en 2026 nam de steun voor de stelling toe (vrouwen zouden minder recht op een baan hebben), en deze toename was sterker onder jongere mensen (leeftijd: $b = .006$).

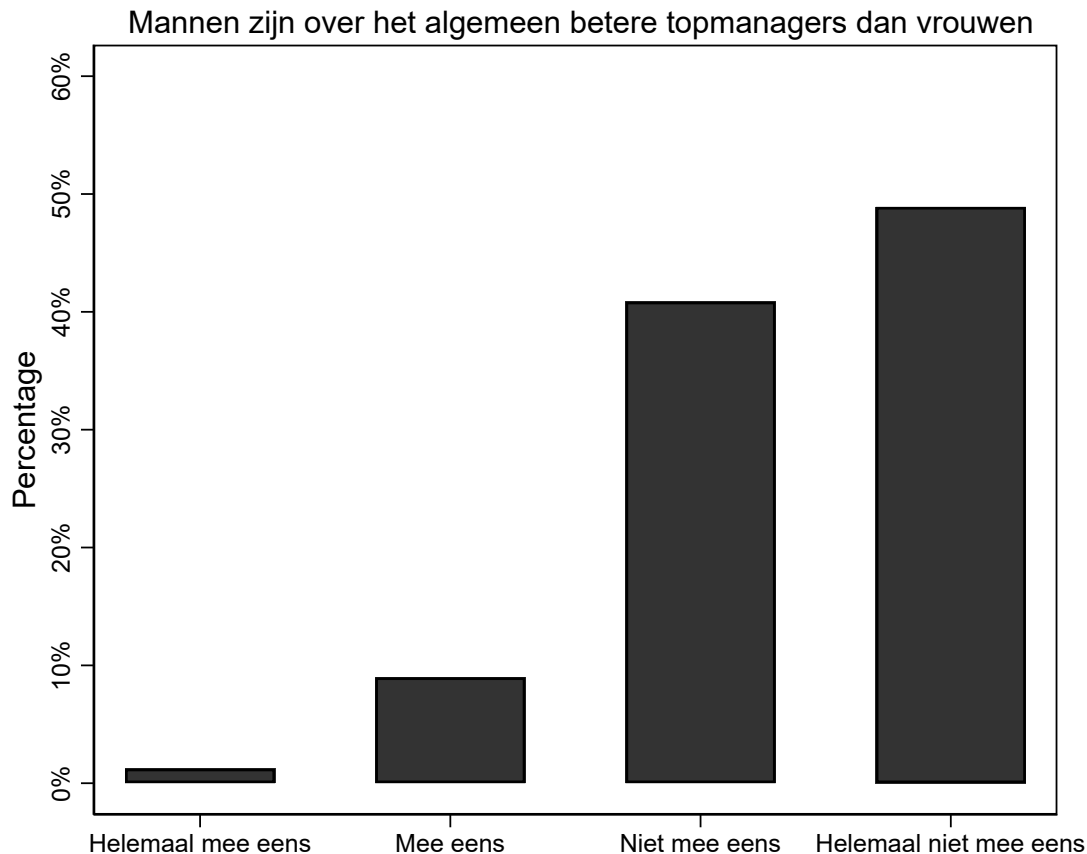

¹⁰ Geen significante associatie werd gevonden voor sociaaleconomische status, overige religies t.o.v. niet-gelovigen, sociale mediaconsumptie, en de financiële situatie van het huishouden.

4.3 Werk (capaciteiten)

Uit de *Emancipatiemonitor* (2024, p. 60) blijkt dat mannen (26%) vaker aangeven dat ze in een toppositie willen werken en door willen groeien naar een hogere functie dan vrouwen (21%). Wel werd een gestegen percentage managers gevonden onder vrouwen tussen 2014 en 2024 (p. 63). Inmiddels is het percentage vrouwen in raden van commissarissen gegroeid naar bijna 40 procent, terwijl het bij de machtigere raden van bestuur groeide maar nog steeds stopt bij 16 procent (p. 91). Ook werd gevonden dat de helft van de bevolking vindt dat er meer vrouwen in topfuncties zouden moeten komen, maar dat dit flink verschilt tussen mannelijke (40%) en vrouwelijke respondenten (62%).

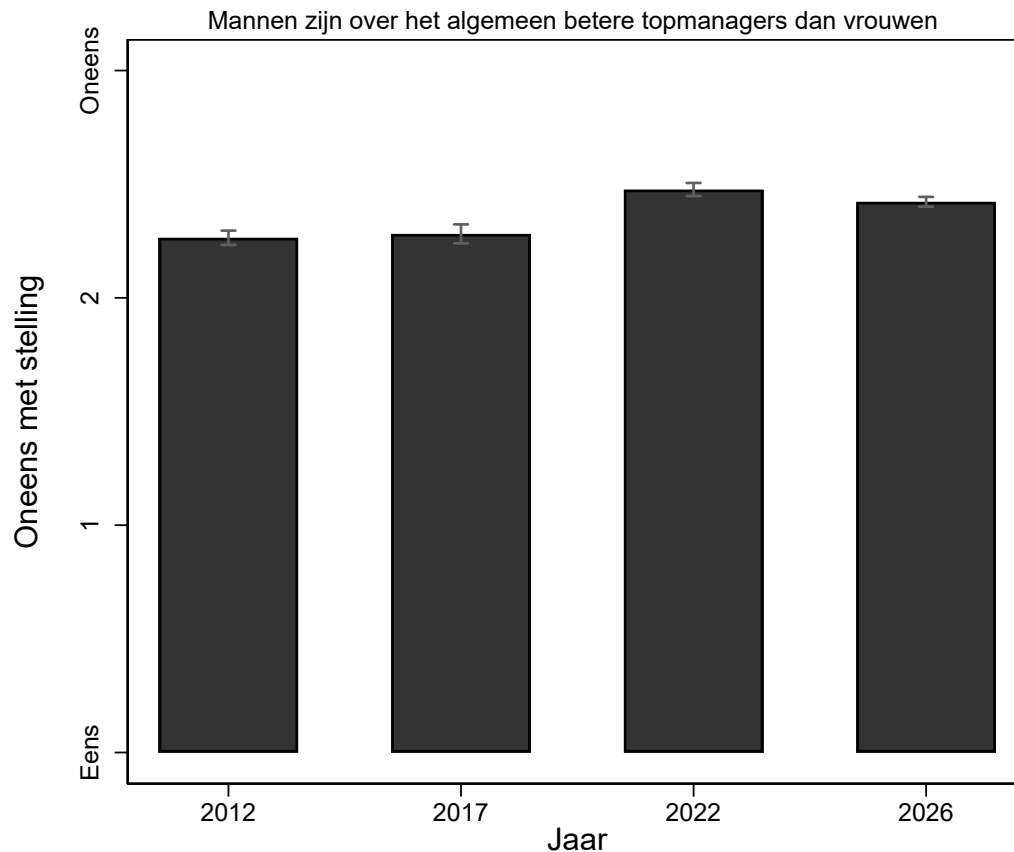
In de enquête van de WVS werd een stelling voorgelegd over de capaciteiten van mannen en vrouwen om een topfunctie te bekleden: “*Mannen zijn over het algemeen betere topmanagers dan vrouwen.*” Een overgrote meerderheid van de mensen is het daarmee (helemaal) niet eens: 89,7 procent. Dit wijst op een grotere steun voor vrouwen in topposities dan momenteel in werkelijkheid nog het geval is volgens de cijfers van het CBS.

Net als op de vorige dimensies zijn vrouwen (95%, waarvan 60% “helemaal niet mee eens”) het vaker oneens met deze stelling dan mannen (86%, waarvan 38% “helemaal niet mee eens”, $\beta = 0,22$) net als theoretisch opgeleiden ($\beta = 0,09$) en mensen die meer tevreden zijn over de financiële situatie van hun huishouden ($\beta = 0,08$). We vinden opnieuw dat mensen die hoger

scoren op religiositeit ($\beta = -0,15$) en moslim zijn ($\beta = -0,08$) het in sterkere mate eens zijn met de stelling dat mannen betere topmanagers zouden zijn.¹¹

We zien een stabiele toename in de opinie dat vrouwen net zulke goede topmanagers kunnen zijn als mannen ($b = 0,06$), al is hier ook een lichte daling te zien in de afgelopen vier jaar. De steun voor de stelling nam vooral significant toe onder mensen in huishoudens met een lager netto-huishoudinkomen ($b = 0,08$). Met andere woorden, onder mensen in huishouden met een *lager* inkomen werden vrouwen in mindere mate even capabel gezien als mannen voor de rol van topmanager tussen 2022 en 2026.

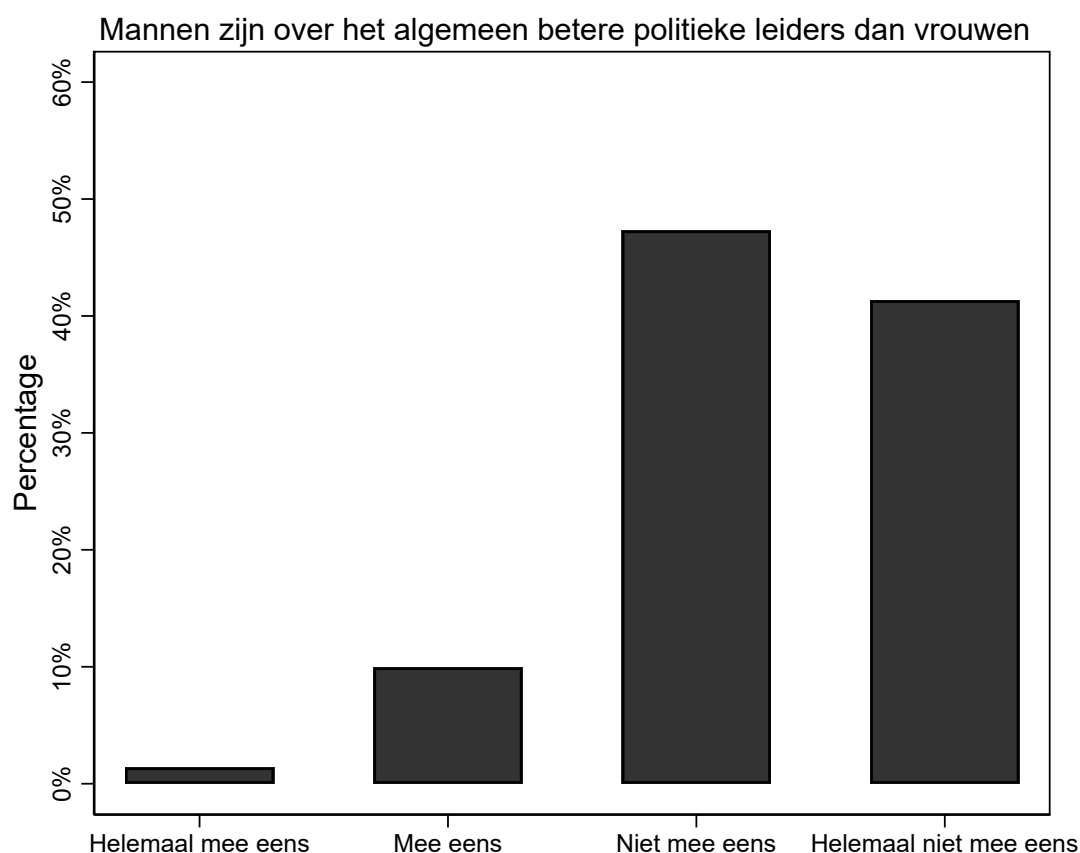

¹¹ Geen effecten werden gevonden van leeftijd, ouderschap ($\beta = -0.05, p = .097$), stedelijkheid, sociaaleconomische status, overige religies (maar protestants Nederlands hervormd: $\beta = -0.05, p = .060$) t.o.v. niet-gelovigen, migratieachtergrond, nieuwsconsumptie, en de financiële situatie van het huishouden.

4.4 Politieke macht

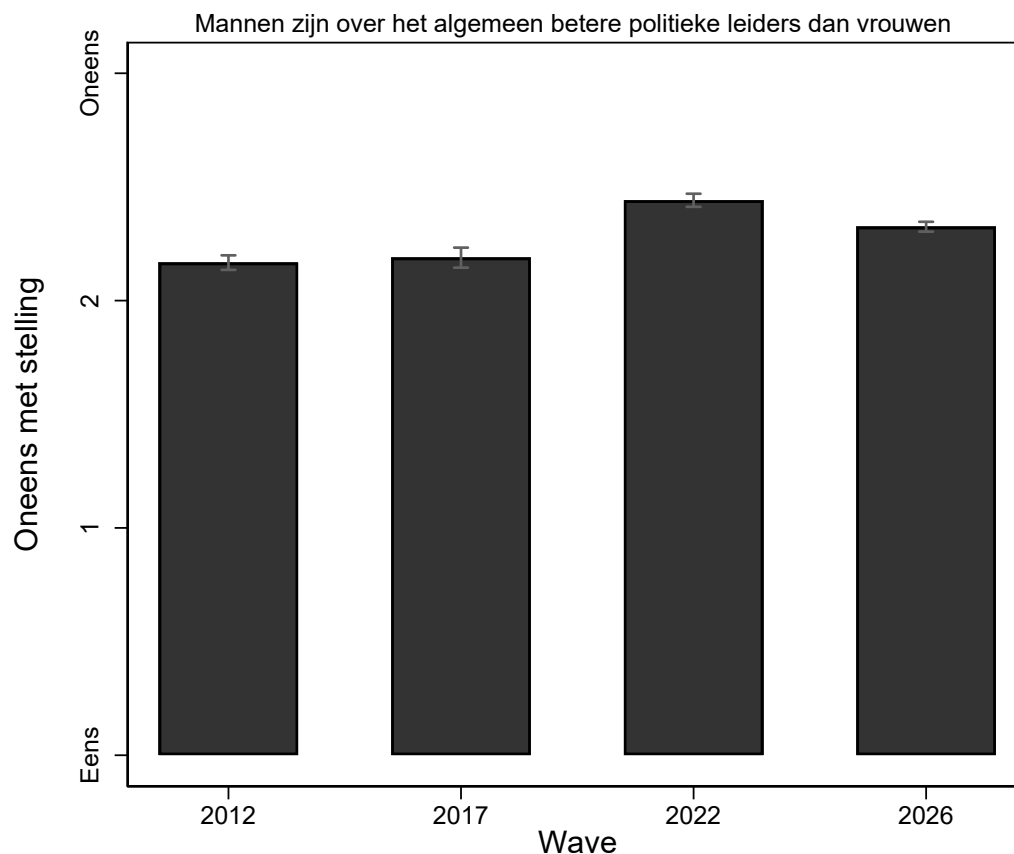
Zoals eerder geschreven daalde Nederland op de *Global Gender Gap Index* (GGGI), onder andere gedreven door een verminderde politieke invloed van vrouwen (in kabinet-Schoof en kabinet-Jetten relatief minder vrouwen minister dan in het laatste kabinet-Rutte). De Emancipatiemonitor (CBS, 2024) toont ook dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in de Nederlandse politiek (p. 93). Het hoogste percentage (48%) is te vinden in het Europees Parlement, in de Tweede Kamer was dat 41 procent en binnen het kabinet-Schoof (2024) was het slechts 38 procent. Na de Tweede Kamerverkiezingen van 2025 is het aantal vrouwen in de Tweede Kamer toegenomen tot 65 (43%; Parlement.com, 2025), het hoogste aantal tot nu toe in Nederland, maar nog steeds een ondervertegenwoordiging ten opzichte van de Nederlandse bevolking. Bovendien is het aantal vrouwelijke kabinetsleden beperkt gebleven met slechts 10 bewindspersonen (36%) in Kabinet-Jetten (Parlement.com, 2026).

Hoe mensen dachten over dit onderwerp werd getoetst middels de stelling: “*Mannen zijn over het algemeen betere politieke leiders dan vrouwen.*” De meeste mensen zijn het hier (helemaal) niet mee eens: 88,7 procent. Interessant is wel dat dit de eerste dimensie is waar het percentage “niet mee eens” groter is dan “helemaal niet mee eens”. Nederlanders zijn dus iets minder uitgesproken positief over politiek leiderschap door vrouwen dan over het belang van hun opleiding, recht op werk, en kwaliteiten als topmanager. Echter is de grote meerderheid het nog steeds oneens met de stelling.

Opnieuw zijn de vrouwen (93%) het meer (helemaal) met de stelling oneens dan mannen (85%, $\beta = 0,18$). Ook zijn oudere mensen het meer oneens met de stelling ($\beta = 0,13$), net als theoretisch opgeleiden ($\beta = 0,12$). Mensen met een hogere mate van religiositeit zijn het juist vaker eens met de stelling ($\beta = -0,20$). Er wordt deze keer geen effecten gevonden van specifieke religies t.o.v. niet-gelovigen.¹²

Over de tijd heen zien we dat de publieke opinie ten opzichte van de kwaliteiten van vrouwen als politieke leiders positiever werd ($b = 0,05$), met vooral een stijging tussen 2017 en 2022, en daarna opnieuw een lichte knik naar beneden richting 2026. Deze daling volgde onder alle groepen vrijwel dezelfde tendens.

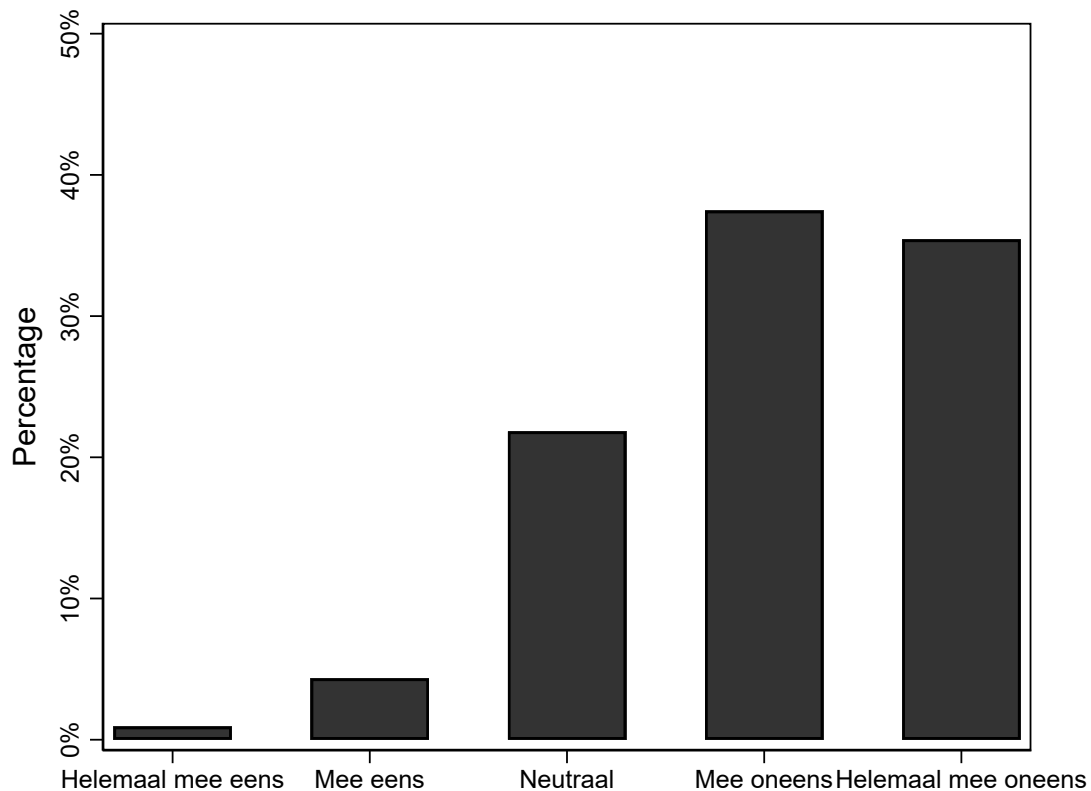
¹² Er was geen effect van ouderschap ($\beta = 0.05, p = .099$), stedelijkheid ($\beta = 0.04, p = .086$), sociaaleconomische status, migratieachtergrond, (sociale)mediaconsumptie, (tevredenheid met) de financiële situatie van iemands huishouden.

4.5 Werk (verdienen)

In Nederland bestaat een loonkloof tussen mannen en vrouwen die vooral zichtbaar wordt wanneer men ouder wordt (wanneer men zich dus verder in de carrière bevindt), al werd deze kloof over de tijd heen wel kleiner. De *Emancipatiemonitor* (2024, p. 99) laat zien dat het statistisch gecorrigeerde loonverschil binnen de overheid nog 1,8 procent was in 2022 (in 2014 was het nog 6,4%) en binnen het bedrijfsleven 6,9 procent (2022; dit was 9,6% in 2014). Verklarende factoren voor het loonverschil zijn dat vrouwen minder vaak in een leidinggevende functie werken dan mannen (zie vorige hoofdstukken) en een relatief groter deel van hun carrière in deeltijd werken (zie volgende hoofdstuk) en daardoor minder snel carrière kunnen maken.

Er is ook een sociale dimensie aan het loonverschil dat zich afspeelt in het privédomein, namelijk dat binnen een huishouden het vreemd of ongewenst kan worden geacht wanneer een vrouw de belangrijkste kostwinner is. De publieke opinie hierover werd gepeild middels de volgende stelling: “Wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man, dan veroorzaakt dit bijna zeker problemen.” De meeste mensen waren het (helemaal) oneens met deze stelling, namelijk 72,9 procent (n.b., er was een neutrale antwoordoptie). Hoewel het percentage niet veel afwijkt t.o.v. de andere vraag die ook een neutrale antwoordcategorie had (over recht op een baan; 77,9%), zien we dat er *minder* mensen het *helemaal* oneens zijn met de stelling (mensen kiezen vaker voor “oneens”) en staan er *meer* mensen *neutraal* tegenover (21,8%). Deze nuance kan ook voor een deel verklaren waarom de loonkloof in Nederland afneemt, maar nog steeds voortduurt.

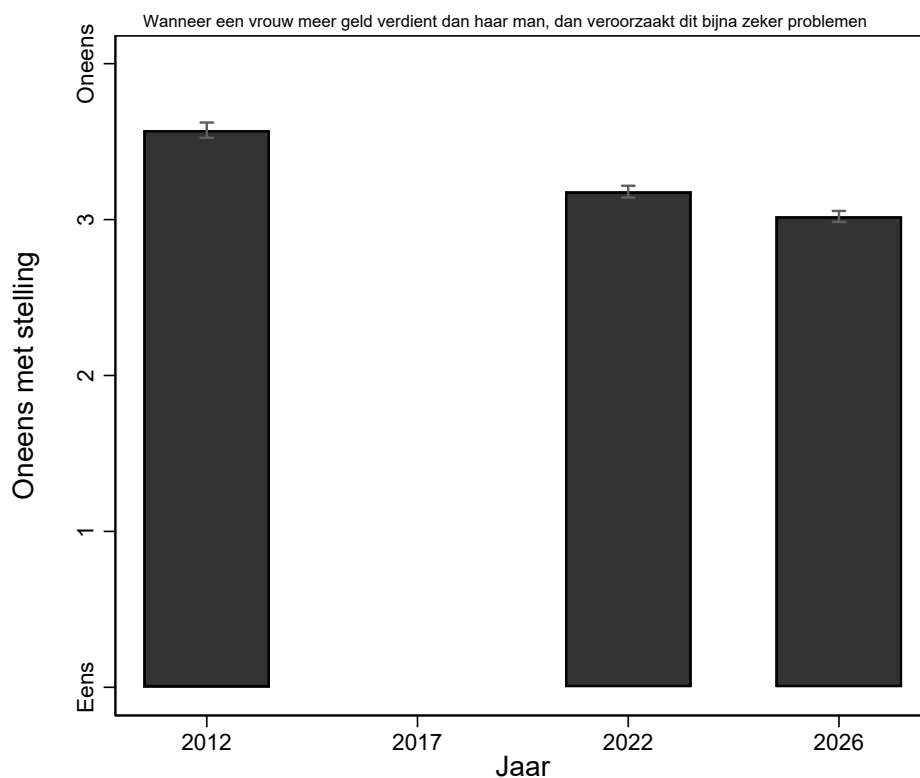
Wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man, dan veroorzaakt dit bijna zeker problemen

Wanneer we kijken naar de verschillen tussen respondenten, vinden we hier dat vrouwen (72% [helemaal] mee oneens) niet significant verschillen van mannen (76%, $p = .211$). Dit is de enige dimensie waarop mannen en vrouwen het in dezelfde mate eens zijn met de stelling en hun opinie dus niet van elkaar verschilt.

Wel vinden we dat theoretisch opgeleiden ($\beta = 0,12$) het vaker oneens zijn met de stelling. Mensen met meer tevredenheid over hun financiële situatie ($\beta = 0,10$) zijn het tevens meer oneens met de stelling. We vinden ook een leeftijdseffect, namelijk dat oudere mensen het vaker eens zijn met de stelling dat een vrouw als voornaamste kostwinnaar tot problemen kan leiden ($\beta = -0,12$). Tevens werd gevonden dat mensen met een migratieachtergrond ($\beta = -0,06$), sterkere religiositeit ($\beta = -0,14$), en specifiek moslims ($\beta = -0,13$), het vaker eens zijn met deze stelling.¹³

Tussen 2012 en 2026 zien we een duidelijke trend ($b = -0,18$) dat mensen het *minder oneens* zijn geworden met de stelling dat wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man, dit bijna zeker problemen veroorzaakt.¹⁴ Met andere woorden, het wordt steeds vaker als de oorzaak van mogelijke problemen gezien wanneer een vrouw meer geld verdient dan haar man; de publieke opinie hierover wordt minder egalitair.

¹³ Geen associatie werd gevonden van geslacht, ouderschap, stedelijkheid, sociaaleconomische status, en (sociale)mediaconsumptie, en het netto-huishoudinkomen.

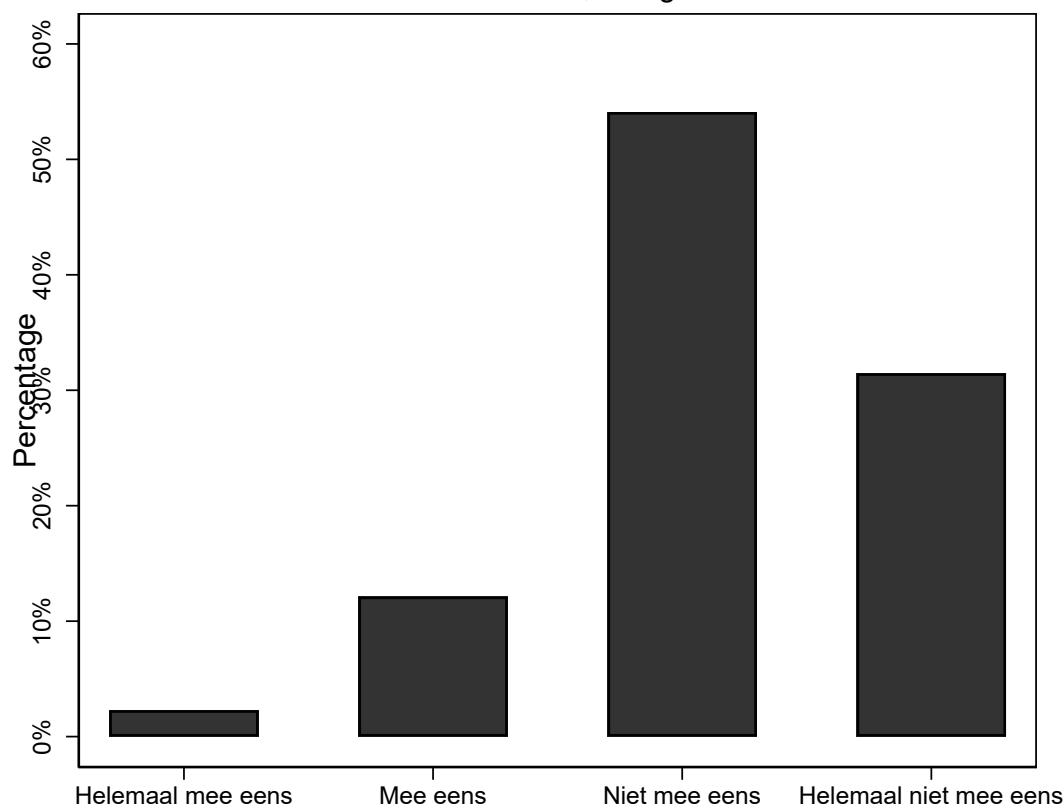
¹⁴ Deze vraag werd niet gesteld in de European Values Study (2017, 2026) en toont dus geen data voor 2017 (2026 data is alleen afkomstig van WVS-8).

4.6 Werk en moederschap (tijd)

In slechts 9 procent van de gezinnen met minderjarige kinderen zijn werk en zorg gelijk verdeeld over de man en vrouw in het huishouden. De *Emancipatiemonitor* (2024, p. 118) toont dat de meest voorkomende situatie is dat de man meer werkt, terwijl de vrouw meer zorgt (48%); interessant is tevens dat de categorie “man meer zorg/vrouw meer werk” niet eens wordt gepresenteerd, wat impliceert dat dit erg zeldzaam is. Belangrijk is dat ongeveer de helft van de mensen het liefst ziet dat werk en zorg wél gelijk verdeeld zouden zijn, maar in de praktijk komt het vaakste voor dat de man voltijds werkt en de vrouw in deeltijd werkt. Ook vindt slechts 21 procent van de mensen dat moeders met kinderen vier of meer dagen per week zouden moeten werken, terwijl dit voor mannen ongeveer 70 procent is (p. 123). De consequentie van het deeltijd werken onder moeders is dat hun inkomen 35 procent daalt in de zes jaar na de geboorte van hun kind(eren), terwijl mannen geen “babyboete” ervaren. De realiteit en de publieke opinie vertonen hier dus een wisselend beeld.

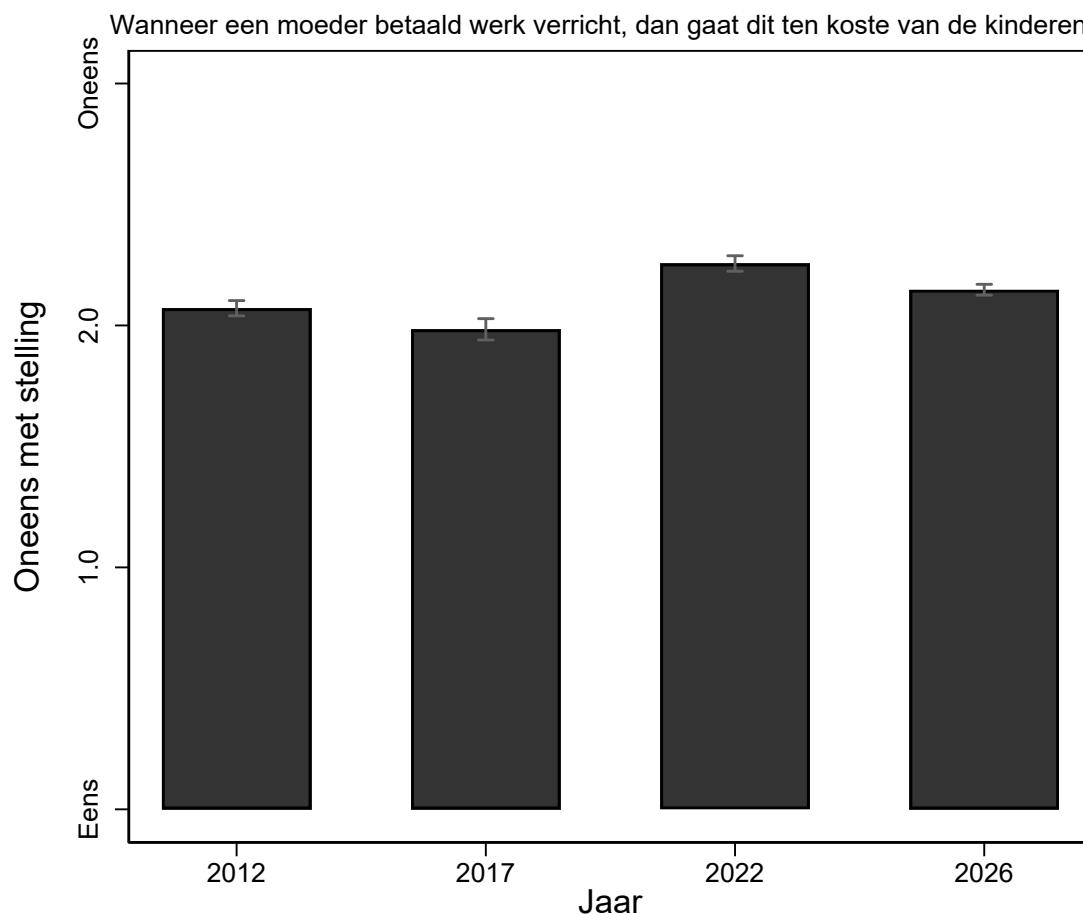
Om inzicht te krijgen in de normatieve assumptie dat moeders niet of minder zouden moeten werken werd respondenten de volgende stelling voorgelegd: “Wanneer een moeder betaald werk verricht, dan gaat dit ten koste van de kinderen.” 85,6 procent van de mensen was het (helemaal) niet eens met deze stelling. Wel was er een duidelijk verschil tussen de “niet mee eens” en “helemaal niet mee eens” opties, wat duidt op een minder uitgesproken mening op dit onderwerp.

Wanneer een moeder betaald werk verricht, dan gaat dit ten koste van de kinderen

We vinden dat vrouwen (88%) het minder mee eens met de stelling zijn dan mannen (84%, $\beta = 0,12$). Ook onder theoretisch opgeleiden ($\beta = 0,10$) en wie meer tevreden was over hun financiële situatie ($\beta = 0,10$) was minder steun voor de stelling. Mensen met een sterkere religieuze overtuiging zijn het echter meer eens met deze stelling ($\beta = -0,16$), in het bijzonder moslims ($\beta = -0,13$).¹⁵

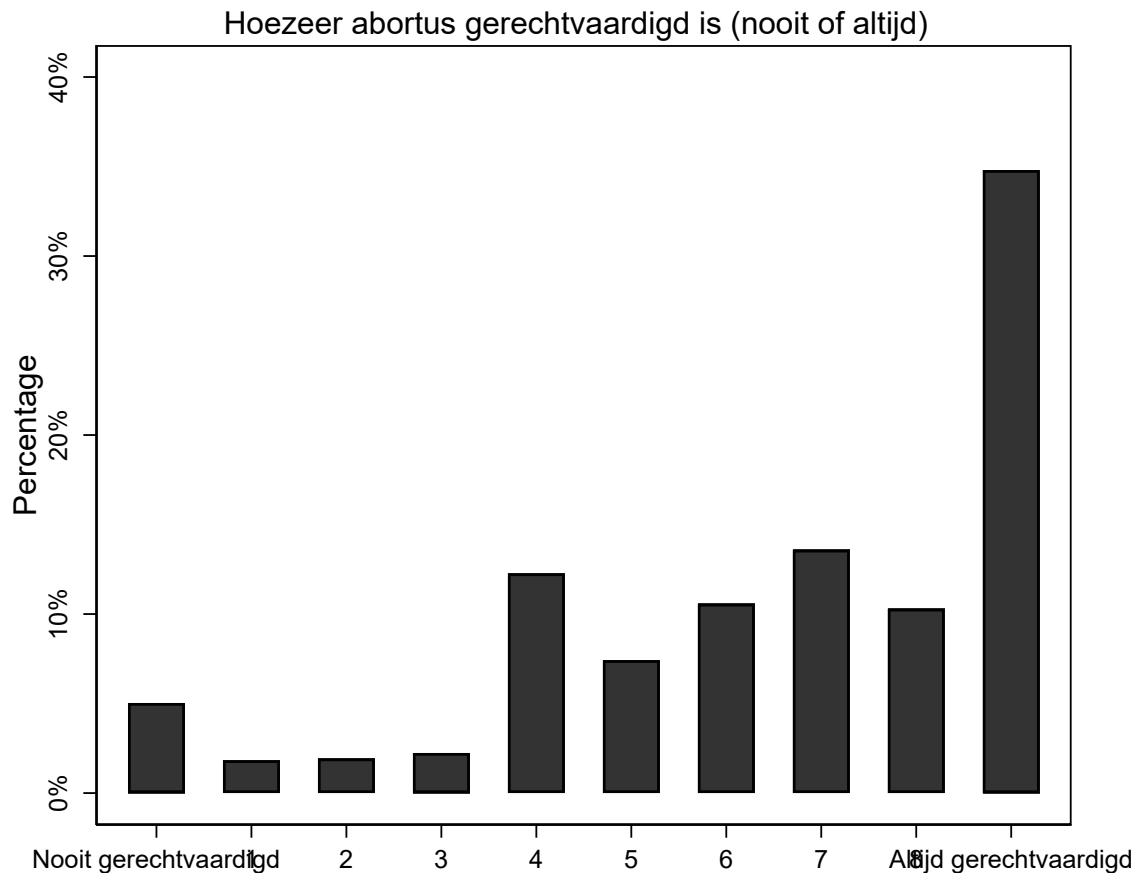
We vinden een lichte stijging ($b = 0,04$) met betrekking tot het percentage mensen dat het oneens is met de stelling dat een werkende moeder ten koste zou gaan van de kinderen, maar dit beeld fluctueert per jaar. In de meest recente periode zien we een toename (2026-2022) in de opinie dat een werkende moeder negatief uitvalt voor haar kinderen, en die toename was nog groter onder vrouwen vergeleken met mannen ($b = -0,10$).

¹⁵ Er is geen significante associatie met leeftijd, sociaaleconomische status ($\beta = 0.06$, $p = .052$), stedelijkheid ($\beta = 0.04$, $p = .068$), ouderschap, andere religies (maar protestants Nederlands hervormden, $\beta = -0,05$, $p = 0,065$), migratieachtergrond, (sociale) mediaconsumptie noch de financiële situatie van het huishouden ($\beta = 0.05$, $p = .067$).

4.7 Abortus (reproductieve rechten)

Het recht op abortus is een belangrijke medisch-ethische dimensie van vrouwenemancipatie, die geen onderdeel is van zowel de *Emancipatiemonitor* als de *Gender Equality Index*. De publieke opinie ten aanzien van dit onderwerp werd voorgelegd aan het LISS Panel middels de vraag of abortus nooit te rechtvaardigen is (0), altijd gerechtvaardigd is (9), of iets er tussenin (1-8)? We vinden dat 34,8 procent van de mensen vindt dat abortus *altijd* gerechtvaardigd is, al zijn de meningen hierover flink verdeeld (gemiddelde $M = 6,53$; $SD = 2,59$) met de meeste mensen die het toch tot op zekere hoogte gerechtvaardigd vinden.

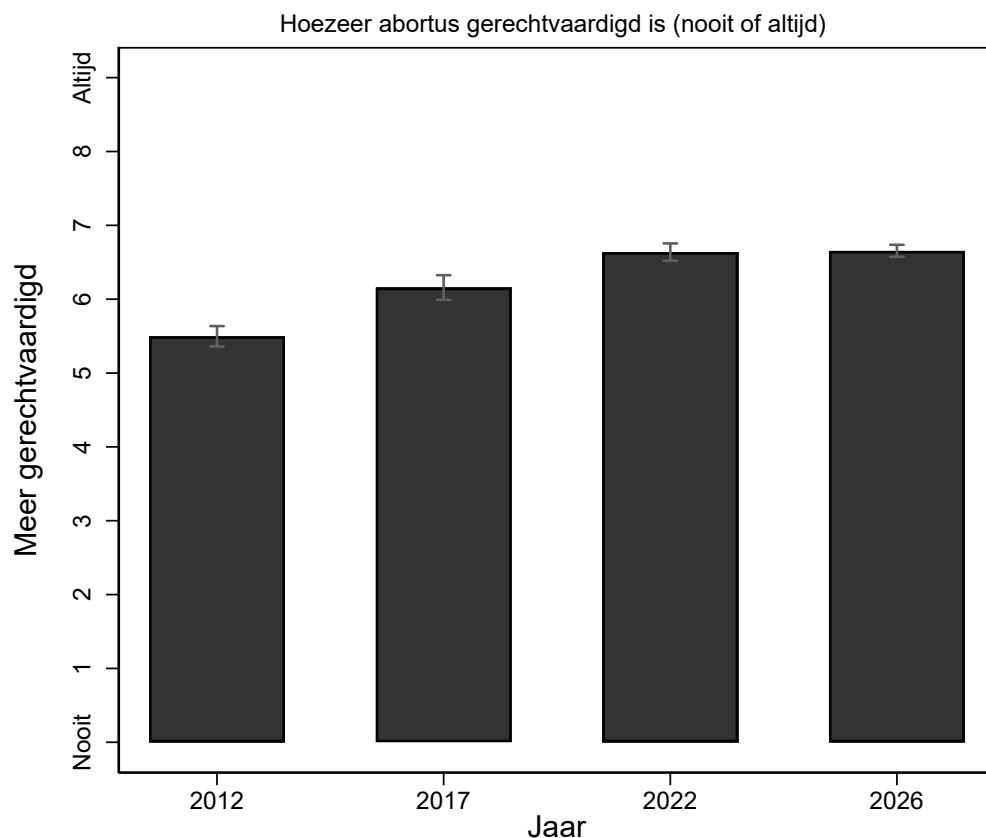

Vrouwen vinden abortus meer gerechtvaardigdheid (gemiddeld $M = 6,79$) dan mannen ($M = 6,32$, $\beta = 0,09$) net als theoretisch opgeleiden ($M = 6,81$ vs. $M = 6,35$, $\beta = 0,09$). We vinden ook dat mensen die meer nieuws consumeren abortus meer gerechtvaardigd vinden ($\beta = 0,08$), net als mensen met meer tevredenheid over hun financiële situatie ($\beta = 0,06$).

Mensen die zelf kinderen hebben vinden abortus minder gerechtvaardigd dan mensen zonder kinderen ($\beta = -0,05$). Een zeer sterk negatief effect werd gevonden van religiositeit ($\beta = -0,51$): Mensen voor wie God of godsdienst belangrijker is vinden abortus aanzienlijk minder

gerechtvaardigd. Er werden geen significante verschillen gevonden tussen de verschillende religies ten opzichte van de niet-gelovigen.¹⁶

De opinie dat abortus gerechtvaardigd is werd in toenemende mate ondersteund in de periode tussen 2012 en 2026 ($b = 0,37$). Deze toenemende steun was onder alle groepen gelijk in de periode tussen 2022 en 2026. De steun voor abortus is daarmee de enige dimensie van vrouwenemancipatie in dit onderzoek waar de Nederlandse bevolking consistent positiever over is gaan denken.

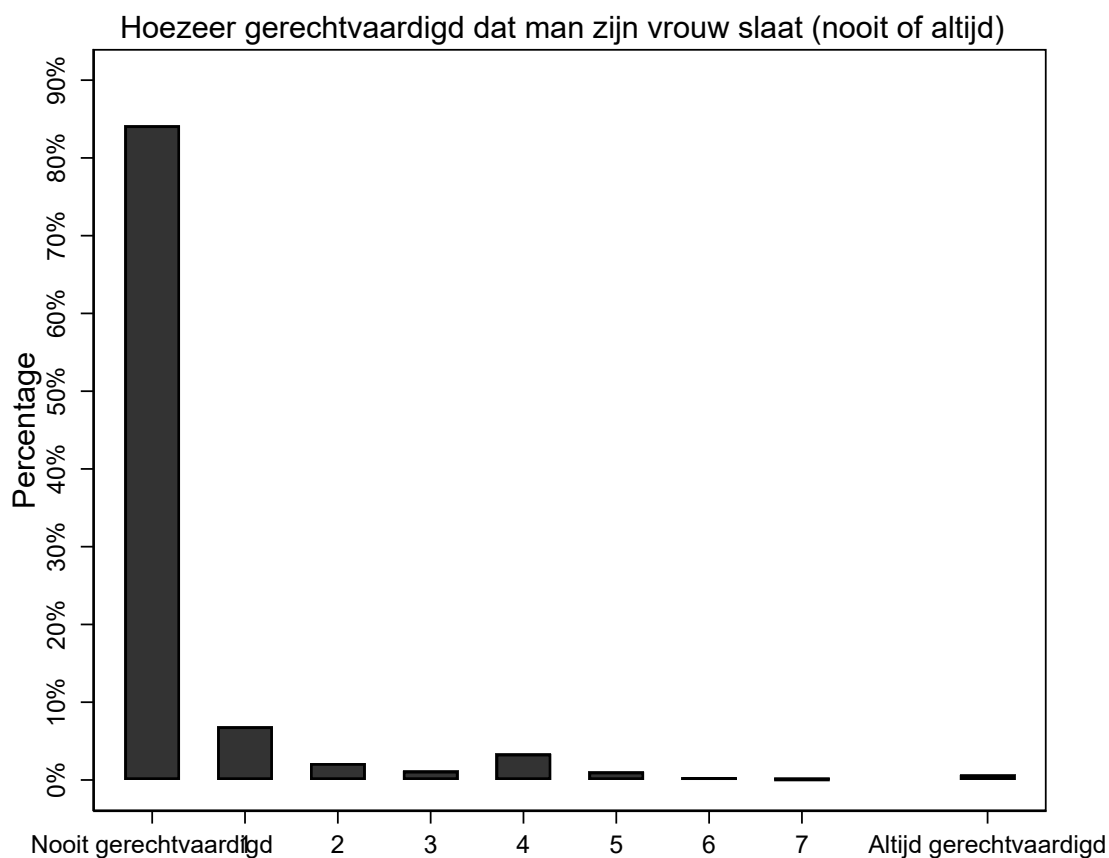

¹⁶ Er was geen effect van leeftijd, stedelijkheid, sociaaleconomische status, migratieachtergrond, sociale mediagebruik, noch van de actuele financiële situatie van iemands huishouden.

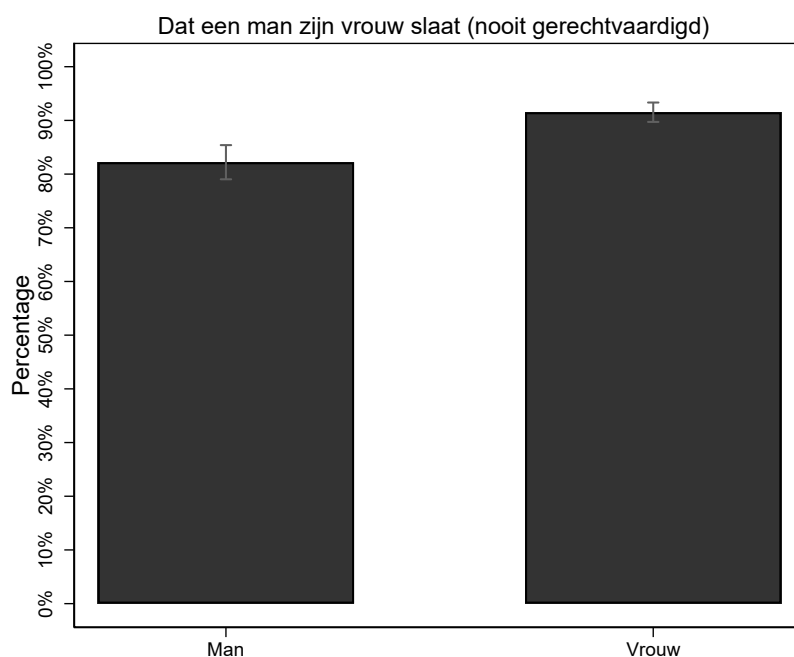
4.8 Geweld in huiselijke sfeer

Het aantal mensen dat slachtoffer is van geweld daalde tot de coronapandemie, maar stijgt sinds 2021 weer, zo laat de *Emancipatiemonitor* (2024) zien voor zowel mannen als vrouwen. Het type geweld en waar het plaatsvindt verschilt echter tussen beide. Een aanzienlijk deel van de geweldsdelicten vindt thuis plaats: 10 procent van de vrouwen en 8 procent van de mannen geeft aan slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld en meestal wordt dit gepleegd door de (ex-)partner (*Emancipatiemonitor*, 2024). Van het aantal vrouwen dat in 2023 om het leven kwam door moord of doodslag was de vermoedelijke dader in 70 procent van de gevallen haar (ex-)partner; bij mannen is dit slechts 5 procent.

Hoezeer mensen geweld in de huiselijke sfeer tegen vrouwen onacceptabel of gerechtvaardigd vinden werd gevraagd met de stelling “*Wilt u voor de onderstaande handelingen aangeven of u vindt dat die altijd gerechtvaardigd zijn, nooit te rechtvaardigen zijn, of iets er tussenin?*” met onder andere de stelling “*Dat een man zijn vrouw slaat*”. Omdat de antwoorden op deze vraag scheef verdeeld zijn met de overgrote meerderheid die kiest voor “Nooit gerechtvaardigd” (0) is hier een binaire variabele van gemaakt: “Nooit gerechtvaardigd” en alle groepen daarboven (scores 1 tot 9) gegroepeerd. 84,2 procent vindt het nooit gerechtvaardigd dat een man zijn vrouw slaat, en binnen de 15,8 procent die het op enige manier acceptabel vindt scoort 43,6 procent op de laagste trede (score 1 uit 9).

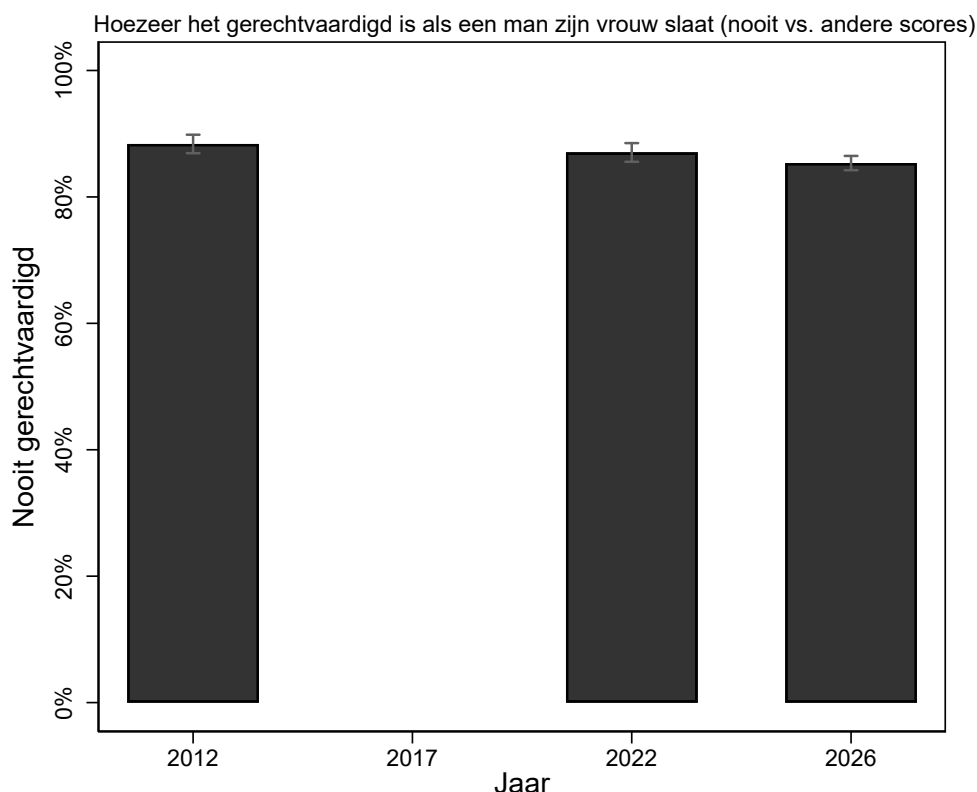
Hoewel de meeste mensen dergelijk geweld dus nooit gerechtvaardigd vinden, zijn er nog aanzienlijke verschillen tussen.¹⁷ Zo vindt 81,9 procent van de mannen dit nooit gerechtvaardigd, tegenover een hoger percentage van 91,4 procent onder de vrouwen (O.R. = 2,34). Ook oudere mensen vinden dergelijk geweld minder gerechtvaardigd (O.R = 1,02), net als mensen die meer tevreden zijn over de financiële situatie van hun huishouden (O.R = 1,16). Mensen met een sterkere religiositeit vinden het vaker tot op zekere hoogte gerechtvaardigd dat een man zijn vrouw slaat (O.R = 0,74), waarbij geen verschillen werden gevonden tussen religies.¹⁸

We vinden dat de weerstand tegen dergelijk geweld in de huiselijke sfeer licht maar consistent afnam over tijd, met minder mensen die kozen voor de optie “nooit gerechtvaardigd” in de latere jaren ($b = -0,09$). Dit was een redelijk algemene tendens met weinig variatie, waardoor het onmogelijk was om een valide uitspraak te doen over de groep(en) waar deze afname het sterkste was. Alleen voor ouders (t.o.v. mensen zonder kinderen) nam de afkeer tegen geweld in de huiselijke sfeer nog iets sneller af tussen 2022 en 2026 ($b = -0.80$).

¹⁷ Omdat dit een binaire variabele betreft werd voor deze analyse een logistische regressie uitgevoerd. We rapporteren de Odds Ratio voor significante effecten ($p < .050$) waarbij scores boven de 1.00 aangeven dat de kans groter is dat mensen het eens zijn met de stelling dat geweld nooit gerechtvaardigd is, en scores onder de 1.00 juist een kleinere kans aangeven (grotere waarschijnlijkheid om geweld enigszins rechtvaardig te vinden).

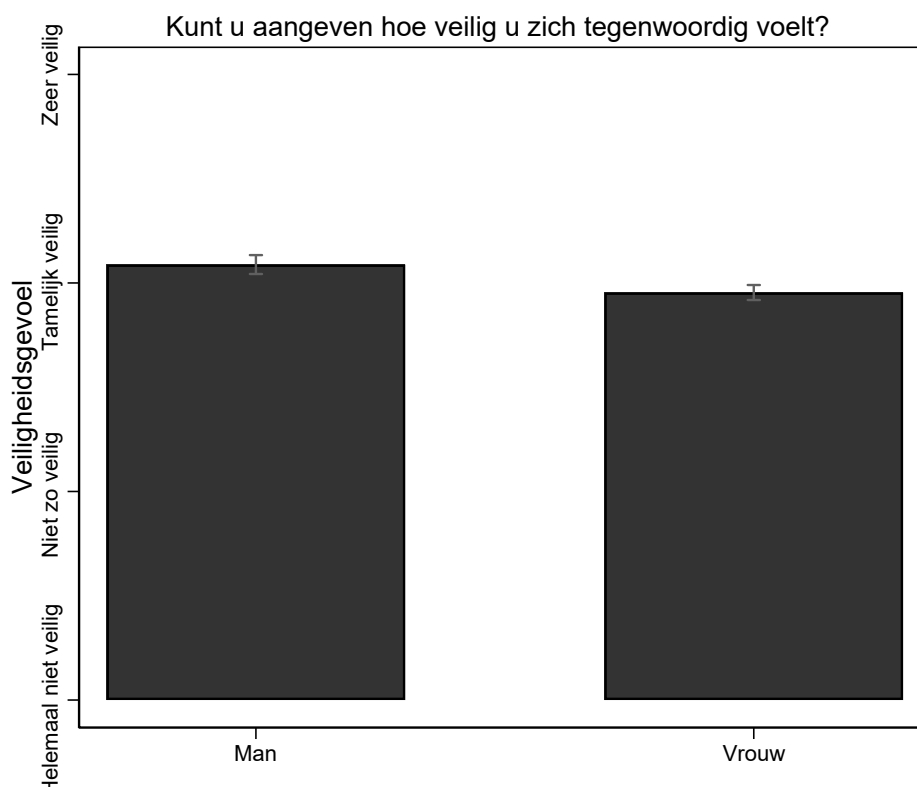
¹⁸ Er werd geen effect gevonden van de meeste variabelen, namelijk opleidingsniveau, stedelijkheid, sociaaleconomische status, migratieachtergrond, financiële situatie van het huishouden, noch van (sociale) mediaconsumptie.

4.9 Gevoelens van (on)veiligheid

Hier kijken we voorbij de opinies van mensen en analyseren we gevoelens van (on)veiligheid onder mensen, en die van vrouwen in het bijzonder. Er zijn diverse factoren die bijdragen aan de onveiligheid van mensen in de publieke sfeer. De *Emancipatiemonitor* (2024) toont dat jonge vrouwen het meest slachtoffer zijn van geweld (p. 146) en bijna één op de vijf vrouwen gaf in 2022 aan slachtoffer te zijn geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag (p. 150). Gevoelens van onveiligheid komen bovendien meer voor bij vrouwen (44%) dan bij mannen (26%), met uitschieters onder jonge vrouwen (61%). Een recent onderzoek van het *RTL Nieuwspanel* en tijdschrift *LINDA.meiden* (RTL Nieuws, 2026) vond dat één op de zes vrouwen in het afgelopen jaar een situatie heeft meegemaakt waarin zij zich onveilig voelde, dat velen bepaalde plekken vermijden, en dat zij zich onveilig voelen wanneer ze in het donker alleen over straat gaan.

De data van de World Values Survey bevestigen dit beeld via de vraag “Kunt u aangeven hoe veilig u zich tegenwoordig voelt?” Vrouwen (17%) voelen zich over het algemeen vaker helemaal niet of niet zo veilig dan mannen (11%, $\beta = -0,11$). Dit effect werd gevonden voor zorgen over de volgende situaties: berovingen ($\beta = -0,09$), geweld op straat en vechtpartijen ($\beta = -0,14$) fysieke aanvallen ($\beta = -0,14$), online intimidatie en bedreigingen ($\beta = -0,13$) en vooral seksuele intimidatie ($\beta = -0,29$).

Over het algemeen gaven respondenten aan zich in 2026 minder veilig te voelen dan in 2022 ($b = -0,05$). Dit gevoel van onveiligheid nam toe onder één specifieke groep, namelijk vrouwen: de afname in veiligheidsgevoel was significant groter onder vrouwen in vergelijking met mannen ($b = -0,07$).

5. Conclusies

In dit rapport hebben wij de huidige publieke opinie ten opzichte van vrouwenemancipatie in Nederland in kaart gebracht. De *Global Gender Gap Index* (GGGI), de *European Institute for Gender Equality* (EIGE)-index en de *Emancipatiemonitor* laten zien dat het over het algemeen steeds beter gaat met de gelijke positie van vrouwen ten opzichte van mannen, hoewel er voornamelijk op het gebied van politieke vertegenwoordiging en de verdeling van zorg- en werktaken nog aan gelijkheid te winnen valt. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt een overgrote meerderheid in Nederland het eens te zijn met zulke veranderingen.

Deze voorkeuren hebben wij op basis van de *World Values Survey* (WVS 2026) en *European Values Study* (EVS, voor de analyses over de tijd) verder onderzocht. We concluderen dat Nederlanders er over het algemeen sterk egalitaire genderattitudes op na houden. Dit geldt voor de bevolking als geheel, maar voor sommige demografische groepen nog sterker, namelijk vrouwen, theoretisch opgeleiden en mensen die tevreden zijn over hun eigen financiële situatie. Zoals verwacht hangt een stabielere financiële situatie dus samen met progressievere denkbeelden, maar wel alleen als mensen dat zelf zo ervaren (het netto-huishoudinkomen was vrijwel geen significante voorspeller). Mensen voor wie religie belangrijker is, en in het bijzonder

moslims, zijn juist traditioneler in hun kijk op gendergelijkheid. Leeftijd is lang een belangrijke voorspeller geweest voor genderattitudes (in de zin dat oudere mensen er vaak traditionelere opvattingen op na hielden), maar onze recente bevindingen zijn minder eenduidig. Afhankelijk van de specifieke dimensie zijn soms jongere en dan weer oudere mensen iets traditioneler, of er zijn helemaal geen leeftijdsverschillen in genderattitudes meer (vier van de acht dimensies).

Naast de huidige stand van zaken hebben we ook gekeken naar de ontwikkelingen in de publieke opinie ten opzichte van vrouwenemancipatie sinds 2012. Over het algemeen zijn Nederlanders egalitairder geworden in hun opvattingen (op vijf van de acht dimensies). In de laatste vier jaar zien we echter een lichte afname in deze egalitaire trend. Het gaat hier echter om kleine fluctuaties die ook veroorzaakt zouden kunnen worden door ons gebruik van verschillende datasets, veranderde steekproeven en de afwezigheid van wegingsfactoren op eerdere meetmomenten in de analyses. Dit hebben we met robuustheidstoetsen en controlevariabelen zoveel mogelijk proberen te ondervangen, maar enige meeteffecten zijn niet volledig uit te sluiten. Zowel de WVS als EVS zijn langlopende surveyprojecten, dus vervolgrondes moeten gaan uitwijzen of het hier gaat om een licht dalende trend in egalitaire genderattitudes die zich over de tijd zal voortzetten– of om slechts een tijdelijke fluctuatie zoals we die in eerdere jaren ook hebben gezien.

Hoewel we dus een algemeen patroon van (toenemende) egalitaire attitudes identificeren met wat fluctuatie in recentere jaren, zijn er ook een aantal item-specifieke uitzonderingen. Zo vinden juist meer mensen dan voorheen dat het waarschijnlijk problemen oplevert als een vrouw meer verdient dan haar mannelijke partner, en dit is tevens het enige item waar mannen en vrouwen niet in hun opvattingen verschillen. Ook zijn er iets minder mensen dan voorheen die het *nooit* gerechtvaardigd vinden als een man zijn vrouw slaat. De grote meerderheid van de Nederlanders staat echter nog altijd zeer negatief tegenover dergelijk geweld. Daarnaast denken Nederlanders over abortus juist structureel steeds iets positiever, zonder uitzondering. Al met al geven de item-specifieke bevindingen aan dat genderideologieën complex zijn en uit verschillende dimensies bestaan, zoals de wetenschappelijke literatuur al voorspelde. Hierbij lijken egalitaire opvattingen over genderrollen in de publieke sfeer inderdaad iets meer bestendig dan deze over genderrollen in de privésfeer; binnen de privésfeer vinden we twee dimensies met teruglopende steun (vrouwen die meer geld verdienen; geweld in huiselijke sfeer). Maar hierbij is het belangrijk te onthouden dat verreweg het overgrote deel van de Nederlanders hier nog egalitair tegenover staat.

Tot slot geven de over het algemeen meer egalitaire opinies wat betreft vrouwenemancipatie geen garantie voor sterkere veiligheidsgevoelens. Het gevoel van veiligheid is de afgelopen jaren juist duidelijk afgenomen, en dan voornamelijk onder vrouwen. Zij voelen zich vaak onveiliger dan mannen, en maken zich met name meer zorgen over seksuele intimidatie. In dit rapport hebben wij niet gedetailleerder kunnen onderzoeken waar deze onveiligheidsgevoelens vandaan komen, maar een mogelijke aanleiding is de moord op Lisa in 2025 en de aandacht die als reactie daarop ontstond voor de veiligheid van vrouwen en femicide.

Dit geldt ook voor andere zaken, zoals de rol en aandacht voor de manosphere en genderattitudes. Het gebruik van sociale media lijkt in ons onderzoek geen relatie te hebben met de algemene publieke opinie in Nederland; echter zijn de effecten van specifieke online bewegingen en de vatbaarheid van sommige subgroepen met deze onderzoeksmethode gericht op de publieke opinie in het algemeen lastig te achterhalen. Daarvoor zou moeten worden ingezoomd op specifieke bevolkingsgroepen met meer verfijnde metingen, zoals bijvoorbeeld datadonaties, en steekproeven specifiek gericht op de deelname van jongeren. Daarnaast hebben wij omwille van de methodologische benadering van de *World Values Survey* (een algemeen beeld van de publieke opinie in landen) niet verder kunnen inzoomen op de vermeende groeiende *gendergap* onder jongere mensen. De soms verrassende rol van leeftijd in de huidige genderattitudes in Nederland vraagt wel om vervolgonderzoek naar de ontwarring van respectievelijk leeftijds- en cohorteffecten.

Al met al blijft de werkelijkheid van gendergelijkheid op sommige vlakken nog achter bij de relatief sterk egalitaire wens van Nederlanders, met name waar het gaat om de verdeling van werk en zorg, politieke representatie en veiligheid van vrouwen. Op lange termijn zou die weerbarstige werkelijkheid de genderopvattingen op haar beurt ook weer kunnen beïnvloeden.

6. Literatuur

- Alexander, A., Charron, N., & Off, G. (2025). Young men, gendered labour market competition, and opposition to gender equality policy across 27 EU countries. *West European Politics*, 1-28. <https://doi.org/10.1080/01402382.2025.2524908>
- Balducci, M. (2023). Linking gender differences with gender equality: A systematic-narrative literature review of basic skills and personality. *Frontiers in Psychology*, 14, 1-16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1105234>
- Begall, K., Grunow, D., & Buchler, S. (2023). Multidimensional gender ideologies across Europe: Evidence from 36 countries. *Gender & Society*, 37(2), 177-207. <https://doi.org/10.1177/08912432231155914>
- CBS (2024). *Emancipatiemonitor 2024*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2024/46/emancipatiemonitor-2024>
- College voor Rechten van de Mens (2026). *VN-Comité: Nederland schiet tekort in bescherming mensenrechten van vrouwen*. <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2026/02/24/vn-comite-nederland-schiet-tekort-in-bescherming-mensenrechten-van-vrouwen>
- Cotter, D., Hermesen, J. M., & Vanneman, R. (2011). The end of the gender revolution? Gender role attitudes from 1977 to 2008. *American Journal of Sociology*, 117(1), 259- 89. <https://doi.org/10.1086/658853>
- Davis, S. N., & Greenstein, T. N. (2009). Gender ideology: Components, predictors, and consequences. *Annual Review of Sociology*, 35(1), 87-105. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-070308-115920>
- Dassonneville, R. (2021). Change and continuity in the ideological gender gap a longitudinal analysis of left-right self-placement in OECD countries. *European Journal of Political Research*, 60(1), 225-238. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12384>
- Dekker, N. P., Bakker, B. N., Munniksma, A., Daas, R., & van der Maas, H. L. J. (2026). *De lhbtq+-opvattingen van jongeren: een empirische studie*. <https://open.overheid.nl/documenten/686511cb-6733-476d-ba2c-471bf4d888e0/file>
- De Volkskrant (2026a). *Nederland zakt verder weg op ranglijst voor gendergelijkheid en staat nu 43ste*. <https://www.volkskrant.nl/binnenland/nederland-zakt-verder-weg-op-ranglijst-voor-gendergelijkheid-en-staat-nu-43ste~b45f5197/>
- De Volkskrant (2026b). *Opinie: Laat vrouwenrechten eindelijk eens mensenrechten worden*. <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-laat-vrouwenrechten-eindelijk-eens-mensenrechten-worden~b2855a19/>
- Duyvendak, J.W. (2004). *Een eensgezinde, vooruitstrevende natie. Over de mythe van 'de' individualisering en de toekomst van de sociologie*. Amsterdam: Vossiuspers UvA.

- Easton, M. J., & Holbein, J. B. (2021). The democracy of dating: How political affiliations shape relationship formation. *Journal of Experimental Political Science*, 8(3), 260- 272. <https://doi.org/10.1017/XPS.2020.21>
- Eatwell, R., & Goodwin, M. J. (2018). *National populism: The revolt against liberal democracy*. Pelican Books.
- EIGE (2025). *Gender Equality Index*. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2025>
- England, P. (2010). The gender revolution: Uneven and stalled. *Gender & Society*, 24(2), 149-166. <https://doi.org/10.1177/0891243210361475>
- Gidengil, E., Blais, A., Nadeau, R., & Nevitte, N. (2003). Women to the left? Gender differences in political beliefs and policy preferences. *Women and electoral politics in Canada*, 140-159.
- Giger, N. (2009). Towards a modern gender gap in Europe? A comparative analysis of voting behavior in 12 countries. *The Social Science Journal*, 46(3), 474-492. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2009.03.002>
- Grunow, D., Begall, K., & Buchler, S. (2018). Gender ideologies in Europe: A multidimensional framework. *Journal of Marriage and Family*, 80(1), 42-60. <https://doi.org/10.1111/jomf.12453>
- Howell, S. E., & Day, C. L. (2000). Complexities of the gender gap. *Journal of Politics*, 62(3), 858-874. <https://doi.org/10.1111/0022-3816.00036>
- Huijsmans, T., Harteveld, E., Van der Meer, T., & Vermeulen, F. (2026). Veelstemmig: De Tweede Kamerverkiezingen van 2025. *Nationaal Kiezersonderzoek (NKO)*. <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/2026/06/11/nko-rapport-veelstemmig-de-tweede-kamerverkiezingen-van-2025>
- Hudde, A. (2020). Homogamy in gender role attitudes among young couples: Evidence from Germany. *KZfSS Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 72(3), 403- 428. <https://doi.org/10.1007/s11577-020-00711-1>
- Hudde, A., & Grunow, D. (2025). Why do partners often prefer the same political parties? Evidence from couples in Germany. *Social Forces*, 103(4), 1581-1603. <https://doi.org/10.1093/sf/soae133>
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: Changing values and political styles among Western publics*. Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The developmental theory of the gender gap: Women's and men's voting behavior in global perspective. *International Political Science Review*, 21(4), 441-463. <https://doi.org/10.1177/0192512100214007>

- Ipsos (2026). *International Women's Day 2026: Global attitudes towards gender equality*. King's College London. <https://www.kcl.ac.uk/assets/news/iwd-2026-global-charts-final.pdf>
- Kesberg, R., & Mügge, L. (2026). The power of narrative: Semiotic violence in anti-gender messages online. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 36(3), 1-13. <https://doi.org/10.1002/casp.70268>
- Kregting, J., & Vermeer, P. (2025). *God in Nederland 1966-2024*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Kriesi, H. (1989). New social movements and the new class in the Netherlands. *American Journal of Sociology* 94(5): 1078-1116. <https://doi.org/10.1086/229112>
- Lomazzi, V., & Soboleva, N. (2024). Polarization of gender role attitudes across Europe. *Journal of Contemporary European Studies*, 32(4), 1192-1211. <https://doi.org/10.1080/14782804.2024.2327846>
- Muis, Q., Sieben, I., Reeskens, T., & Halman, L. (2019). Seksueel-ethische permissiviteit: Trends in Nederland 1981-2017. *Mens en Maatschappij*, 94(4), 429-458. <https://doi.org/10.5117/MEM2019.4.004.MUIS>
- Muis, Q. (2024). *"Who are those people?" Causes and consequences of polarization in the schooled society*. Open Press Tilburg University. <https://doi.org/10.56675/tsb.27333853>
- NCDR (2026). *Vrouwenrechten in Nederland: vooruitgang onder druk*. <https://www.bureauncdr.nl/actueel/nieuws/2026/03/30/vrouwenrechten-in-nederland-vooruitgang-onder-druk>
- Nennstiel, R., & Hudde, A. (2025). Is there a growing gender divide among young adults in regard to ideological left-right self-placement? Evidence from 32 European countries. *European Sociological Review*, 41(6), 862-883. <https://doi.org/10.1093/esr/jcaf021>
- NRC (2026a). *Dat vrouwen zich onveilig voelen, is de schuld van mannen – dat weten ze zelf ook wel. Maar het is wel de schuld van ándere mannen*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/04/14/dat-vrouwen-zich-onveilig-voelen-is-de-schuld-van-mannen-dat-weten-ze-zelf-ook-wel-maar-het-is-wel-de-schuld-van-andere-mannen-a4925395>
- NRC (2026b). *Het patriarchaat is niet éven terug, het is nooit verdwenen*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/11/25/het-patriarchaat-is-niet-even-terug-het-is-nooit-verdwenen-a4913426>
- Off, G., Charron, N., & Alexander, A. (2022). Who perceives women's rights as threatening to men and boys? Explaining modern sexism among young men in Europe. *Frontiers in Political Science*, 4, 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpos.2022.909811>
- Parlement.com (2025). *Vrouwen in de Tweede Kamer*. <https://www.parlement.com/vrouwen-de-tweede-kamer>

- Parlement.com (2026). *Profiel kabinet-Jetten*. <https://www.parlement.com/profiel-kabinet-jetten>
- Pepin, J. R., & Cotter, D. A. (2018). Separating spheres? Diverging trends in youth's gender attitudes about work and family. *Journal of Marriage and Family*, 80(1), 7-24. <https://doi.org/10.1111/jomf.12434>
- Rekker, R. (2025). Age, not generation: Gender intensification during adolescence and the youth gender gap in conservatism. *PsyArXiv*. https://doi.org/10.31234/osf.io/nb6p4_v1
- Rettl, P., Bolet, D., De Vries, C. E., Cremaschi, S., Abou-Chadi, T., & Pardos-Prado, S. (2024). *A Gender Backlash: Does Exposure to Female Labor Market Participation Fuel Gender Conservatism?*. Boston, MA: Harvard Business School.
- RTL Nieuws (2026). *Achtervolgd, betast: kwart jonge vrouwen maakte afgelopen jaar onveilige situatie mee*. <https://www.rtl.nl/nieuws/rtl-nieuwspanel/artikel/5640595/kwart-jonge-vrouwen-maakte-afgelopen-jaar-onveilige-situatie>
- Sleiman, Y., Melios, G., & Dolan, P. (2025). "Sleeping with the enemy": Partisanship and tolerance in online dating. *Political Science Research and Methods*, 1-23. <https://doi.org/10.1017/psrm.2025.10011>
- Schulten, N., Mügge, L., & Kesberg, R. (2025). Integrated report on online anti-gender equality mobilisations and counter strategies. *Push*Back*Lash, D4.1*. University of Amsterdam. <https://hdl.handle.net/11245.1/ed7fbccf-397d-495b-9bd5-5e034e7df14b>
- The Economist. (2024, 13 maart). Why young men and women are drifting apart. *The Economist*. <https://www.economist.com/international/2024/03/13/why-the-growing-gulf-between-young-men-and-women>
- Thijs, P., Te Grotenhuis, M., Scheepers, P., & Van den Brink, M. (2019). The rise in support for gender egalitarianism in the Netherlands, 1979–2006: The roles of educational expansion, secularization, and female labor force participation. *Sex Roles*, 81(9), 594-609. <https://doi.org/10.1007/s11199-019-1015-z>
- Tomatis, F., & Lomazzi, V. (2025). *European contexts of socialization into (anti-)democratic masculinities*. MEN4DEM. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17947926>
- Van der Schelde, A. & Kanne, P. (2024). Zijn mannelijke Gen Z'ers echt zo conservatief? *Ipsos I&O*. <https://www.ipsos-publiek.nl/actueel/zijn-mannelijke-gen-zers-echt-zo-conservatief/>
- Van Teutem, S. (2024, 7 april). Worden jonge mannen echt steeds conservatiever? Niet als je naar de cijfers kijkt. *De Correspondent*. <https://decorrespondent.nl/15258/worden-jonge-mannen-echt-steeds-conservatiever-niet-als-je-naar-de-cijfers-kijkt/7d695b6d-3faf-0141-339e-378c38c890f3>

- Trouw (2026). *Nederland komt onvoldoende op voor vrouwenrechten: VN-comité komt met lange lijst aanbevelingen*. <https://www.trouw.nl/binnenland/nederland-komt-onvoldoende-op-voor-vrouwenrechten-vn-comite-komt-met-lange-lijst-aanbevelingen>
- Van Wijk, D., Liefbroer, A. C., & Van der Vleuten, M. (2025, 6 januari). Jonge mannen hebben minder egalitaire publieke genderopvattingen dan jonge vrouwen. *Stuk Rood Vlees*. <https://stukroodvlees.nl/jonge-mannen-hebben-minder-egalitaire-publieke-genderopvattingen-dan-jonge-vrouwen/>
- World Economic Forum (2025). *Global Gender Gap Report (2025): Insight report*. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2025/>
- World Economic Forum (2026). *Global Gender Gap Report (2026): Insight report*. https://reports.weforum.org/docs/WEF_GGGR_Report_2026.pdf
- Zervoulakou, M., Kesberg, R., & Mügge, L. (2025). Threat narratives in anti-gender movements' online presence: A comparative analysis between CitizenGo and Europe for Family. *Politikon: The IAPSS Journal of Political Science*, 25(2), 57-90. <https://doi.org/10.22151/politikon.42025.3>